

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Bakalářská práce

Radim Sochorek

Lexikum narkomanů v českém a ruském prostředí (srovnávací analýza)

Lexicon of drug-addicted in Czech and Russian backgrounds
(comparative analysis)

Praha 2017

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Natálie Rajnochová, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Mgr. Natálie Rajnochové, Ph.D., že veškeré použité zdroje jsem uvedl v seznamu literatury a že práce nebyla použita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 5. 2017

Sochorek Radim

Poděkování

Chtěl bych poděkovat PhDr. Mgr. Natálii Rajnochové, Ph.D. za podporu při psaní této bakalářské práce, za věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích. Mé poděkování také patří Mgr. Dagmar Kohoutové vyučující na Masarykově střední škole chemické v Praze, která se mnou se zájmem konzultovala tuto práci po chemické stránce.

Klíčová slova: analýza; argot; drogy; lexikum; narkoman; sociolekt; žargon

Abstrakt: Práce se zaměřuje na slovní zásobu narkomanů v ruském prostředí v porovnání se stejným typem výrazů v prostředí českém. Autor seznámí čtenáře s drogovou problematikou a mluvou narkomanů. Samotné lexémy (substantiva) budou nejdříve shromážděny a klasifikovány dle tematického okruhu. V další části se autor bude zabývat analýzou slovního materiálu a okomentuje způsoby tvoření slov. V závěru práce budou shrnuty společné a rozdílné prvky v ruském a českém drogovém jazyce.

Key words: analysis; argot; psychoactive drugs; lexis; drug-addicted; sociolect; jargon

Abstract: This thesis focuses on the vocabulary of Russian speaking drug-addicted persons and compares it with the same type of vocabulary used in Czech. The author will introduce the readers to the problems associated with psychoactive drugs and the vocabulary of drug-addicted persons. As for the lexeme (substantives), the author will collect them and classify them according to the thematic area. In the next part of this research, the author will analyze the vocabulary and will comment the origin of creation for some words. At the end of the thesis the reader will have a better understanding of the similarities and differences of Czech and Russian slang-words associated with drugs.

Obsah

Úvod	7
1 Drogy	10
1.1 Drogy a jejich zneužívání	10
1.2 Rozdělení drog do skupin	13
1.2.1 Halucinogeny	14
1.2.2 Konopné drogy	15
1.2.3 Opiáty a opioidy	16
1.2.4 Psychostimulanty	16
1.2.5 Ředidla	17
1.2.6 Léky	18
2 Lexikologie a mluva narkomanů	19
2.1 Jazyk narkomanů versus lingvistika	19
2.2 Historie a funkce mluvy narkomanů	24
3 Metoda sběru a zpracování jazykového materiálu	27
3.1 Sběr a zpracování materiálu	27
3.2 Zpracování materiálu s rozdělením do zkoumaných skupin	30
4 Analýza zkoumaného materiálu	32
4.1 Analýza materiálu vzhledem ke zkoumaným skupinám	32
4.1.1 „Slangové výrazy významově spojené s barvou samotné drogy“	32
4.1.2 „Slangové výrazy – deminutiva“	34
4.1.3 „Slangové výrazy napodobující či odvozené od znění názvu narkotika, homonyma“	36
5 Srovnání slovní zásoby narkomanů v českém a ruském jazyce	39
5.1 Analýza a srovnání materiálu vzhledem ke skupinám drog	39
Závěr	44
Zdroje a použitá literatura	47
Seznam grafů a tabulek	51
Příloha 1	52
Příloha 2	55

Seznam použitých zkratek

zkratky související s drogami:

DMT – dimethyltryptamin (*halucinogen*)

LSD – diethylamid kyseliny lysergové (*halucinogen*)

MDMA – methylenedioxyamfetamin, tzv. „extáze“ (*psychostimulant*)

PCP – fencyklidin, tzv. „andělský prach“ (*disociativní anestetikum/halucinogen*)

THC – tetrahydrocannabinol (*hlavní psychoaktivní látka v konopí*)

ostatní zkratky:

CNS – centrální nervová soustava

ČJ – český jazyk/českojazyčné prostředí

NMS – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

RJ – ruský jazyk/ruskojazyčné prostředí

Úvod

Tato práce částečně mapuje, ale především srovnává konkrétní typ sociolektu, a to mluvu narkomanů ve dvou různých jazykových prostředích, konkrétně v prostředí českém a ruském. Na téma jsem nahlížel jak z pohledu adiktologického a chemického, tak i z pohledu lingvistického. Jedním z mnoha podnětů, které mě vedly k napsání této práce, je poměrně malé množství odborných publikací na toto téma v českém prostředí, které tak zaostává za prostředím ruským – to je na materiál a publikace věnující se drogové mluvě naopak velmi bohaté. V předkládané práci se nezabývám slangem, který se týká nejznámějších legálních drog – tabáku a alkoholu, ale soustředím se především na drogy ilegální, tedy ty „více nebezpečné“ a ve společnosti do jisté míry tabuizované. Vzhledem k povaze zkoumaného tématu je téměř nemožné se vyhnout chemii, adiktologické a chemicko-farmaceutické terminologii, avšak samotná práce je převážně lingvistického charakteru.

Po celou dobu existence lidské společnosti se objevují a využívají drogy, ale až na konci 19. a ve 20. století dojde především díky rozvoji moderní vědy k izolování mnoha různých látek (např. metamfetamin, MDMA, LSD a nespočet dalších), které vyvolají množství otázek: „Jak a k čemu je využít? Jakým způsobem fungují v lidském těle? Jaké jsou jejich hlavní a vedlejší účinky? Dají se případně zneužít jako jed či jako droga?“ To podnítl společnost k tomu, aby se zamyslela nad danou problematikou a začala ji řešit. Právě s těmito událostmi souvisí i vznik drogového prostředí a jeho specifického jazyka, který se postupně vyvinul do takové podoby, v jaké ho známe dnes. Jedním z úkolů této práce je přiblížit čtenáři téma zneužívaných látek a s nimi souvisejícího sociolektu, a zároveň snad i podnítit lingvistický výzkum tohoto problému v České republice, neboť ten může být přínosný nejen z jazykovědného hlediska, ale i z hlediska sociologického a především adiktologického.

Předkládaná práce se zaměřuje na komparaci českojazyčného materiálu s materiálem ruskojazyčným. Hlavní text je rozdělen do pěti kapitol - k teoretické části se váže 1. a 2. kapitola, kde čtenáře seznamuji s drogami (obecně) a lexikem narkomanů z pohledu lingvistického. Následuje třetí kapitola, která popisuje metody při zpracování materiálu a čtenáři je předkládám nejen ve formě textu, ale i v podobě tabulek, které pomáhají větší srozumitelnosti. Na ní pak dále navazují

kapitoly 4. a 5., kde již analyzuji shromážděný materiál a zároveň zde dochází i k jeho vyhodnocení v podobě grafů a tabulek.

V první části, jež seznamuje s prací z jazykovědného hlediska a s několika příklady z mého výzkumu, jsou také obecně popsány návykové látky, jejich historie, jejich rozdělení a jejich stručná charakteristika. Tato, i když nelingvistická složka práce, se zdá být jednou z nejpodstatnějších, neboť čtenáře seznamuje s jevem ve společnosti, bez jehož existence bych nemohl o tomto tématu psát a studovat jej. Zároveň je i uvedením do metod a postupů, jakými jsem daný lexikální materiál zpracovával. Snažil jsem se nahlédnout na slang narkomanů z několika různých úhlů pohledu a přiblížit tak čtenáři tuto problematiku nejen ze stránky adiktologické, ale také ze stránky lingvistické. Analýza materiálu tohoto typu a jeho následné zpracování vedla k mnoha nesmírně zajímavým výstupům, které jsem se snažil zobrazit nejen popisně, ale především pomocí grafů (kapitoly 4. a 5.). Ty mohou čtenářům a zájemcům o tuto problematiku pomoci si představit poměrně aktuální stav mluvy osob spojených s drogami jak v České republice, tak i v Ruské federaci. Jedním z důležitých faktorů je i to, že jako zdroj analyzovaných slangových výrazů jsem používal materiály aktuální, konkrétně tedy takové, jež byly publikovány až po roce 2000: *Walter, H. Русско-немецкий словарь наркожаргона, 2002; Radková, L.; Rausová, J. Mluva uživatelů a výrobců drog, 2015.*

S ruskojazyčným materiálem víceméně nevznikaly žádné problémy. Vzhledem k tomu, že je v Rusku toto téma velmi dobře probádané a existuje k němu množství monografií i slovníků (kromě již uvedené zdrojové publikace: *Walter, H. Русско-немецкий словарь наркожаргона, 2002; lze uvést například: Ломтев, А. Г. Корпоративный жаргон лиц, потребляющих наркотики (online); Быков, В. Русская феня, 1994; Наркоманский словарь Баяна Ширянова (online);* a další) jsem se seznámil s materiálem různorodým a značně obsáhlým, přičemž se často jednalo o publikace rozšířené i o výrazy z podsvětní mluvy obecně, tedy často zahrnující vulgarismy, mluvu kriminální apod.

Složitější situace nastala u materiálu českojazyčného, jelikož problematika mluvy narkomanů je v Česku z lingvistické stránky poměrně málo prozkoumaná a má tím pádem i množství nedostatků. Převážná část dostupných publikací se zaměřovala na slang, vulgarismy či argot obecně, ale kromě výše zmiňované, a tedy i mnou použité publikace „*Radková, L.; Rausová, J. Mluva uživatelů a*

výrobců drog, 2015“, jsem nenašel žádnou jinou, která by se věnovala vyložení lexiku narkomanů. V předmluvě této knihy je zmíněno: „*Důvodem, který nás vedl k jejímu napsání, je, že česká lingvistika ucelenou práci tohoto druhu postrádá.*“ (Radková, L.; Rausová J. *Mluva uživatelů a výrobců drog, 2015, str. 7*).

Důkaz o nedostatku prací a publikací tohoto typu lze také nalézt i v anotaci této knihy: „... nabízí čtenářům originální, autentický, aktuální a v rámci možností ucelený, dosud nepublikovaný jazykový materiál z prostředí uživatelů, distributorů a výrobců drog,...“ (více zdrojů, například: *Mluva uživatelů a výrobců drog. Katalog Krajské knihovny Františka Bartoše ve Zlíně. <http://katalog.kfbz.cz/documents/525692?locale=cs>; dostupné online 13. 4. 2017*).

1 Drogy

1.1 Drogy a jejich zneužívání

Drogy (též psychoaktivní drogy, psychotropní látky, omamné látky, návykové látky, někdy také ne zcela správně nazývané jako narkotika) jsou v určitých formách známy a využívány odnepaměti. Mohou to být třeba bylinné směsi či syntetické bílé prášky, mohou se užívat kouřením, šňupáním či nitrožilně, ale ať se již jedná o alkohol, halucinogenní houby či rostliny, člověk je vždy využíval, a to se bez výjimek nezměnilo do současnosti.

Samotné slovo droga lze použít ve dvou významech: droga jako léčivo a droga jako psychotropní látka. V prvním případě se jedná o usušené či jinak zpracované rostliny, živočichy či produkty jejich metabolismu, jež jsou užívány k léčení (z farmakologického hlediska jsou drogou například čajové směsi). V druhém případě mluvíme o látce, která má specifický vliv na centrální nervovou soustavu (CNS) a která zároveň bývá využívána jako zdroj zábavy a odreagování (k tzv. rekreačním účelům). Je však zřejmé, že oba tyto pojmy k sobě měly a dosud mají velmi blízko. Ve své práci používám výraz droga ve druhém smyslu slova, tedy jako látky zneužívané a zároveň ovlivňující CNS, nikoliv jako typy léčivých směsí. *„Drogu můžeme definovat jako látku, která má tyto vlastnosti: 1. Psychotropní efekt - modifikuje naše prožívání, mění to, jak svět vidíme a prožíváme. 2. Potenciál závislosti – dlouhodobé, pravidelné užívání může vyvolat závislost a vést ke ztrátě kontroly nad jejím užíváním.“* (Kalina, K. a kol. *Klinická adiktologie*, 2015, str. 49).

Co se historie drog a jejich zneužívání (respektive využívání) týče, začít můžeme již v paleolitu (starší doba kamenná), kdy byly psychedelické substance používány v nejstarším náboženství a v nejstarší medicíně v historii lidstva – v šamanství. Právě v šamanských rituálech bylo hojně využíváno psychedelických účinků některých látek obsažených v rostlinách a houbách. Díky nim mohl šaman nejen úspěšně věštit a komunikovat s nadpřirozenými bytostmi, ale také prožít zrození či smrt a další intenzivní zážitky, jimiž se v dnešní době zabývá především transpersonální psychologie.

Množství informací o využívání halucinogenů (ale i dalších drog) se dozvídáme také z historie čínské či indické medicíny. V lékařských spisech nejen z Asie je často zmiňováno konopí, které je doporučováno na celou řadu nemocí.

V Číně se také jako antiastmatikum mnohdy využíval efedrin, což je rostlinný alkaloid patřící mezi budivé aminy a lze jej tak využít k výrobě jiných amfetaminů, včetně pervitinu.

Avšak vůbec nejbohatší zkušenosti a zároveň největší zastoupení psychoaktivních drog nacházíme ve Střední a Jižní Americe. Indiánské kmeny, kultury Mayů, Aztéků i další velmi hojně využívaly magických rostlin – tedy přesněji řečeno účinků psychedelických látek obsažených v nich. Nejčastěji byly těmito látkami psilocybin (v „posvátných houbách“), meskalin (obsažený v několika druzích kaktusů), či také indolové (karbolinové) alkaloidy jako např. harmin, jež jsou obsaženy v některých amazonských liánách, ze kterých se připravuje nápoj zvaný ayahuasca. Nesmíme zapomenout také na šalvěj divotvornou, jež obsahuje jeden z nejsilnějších přírodních halucinogenů – salvinorin A, či na jihoamerické indiány a jejich žvýkání listů koky (obsahující psychostimulancium kokain). Co se týče afrického kontinentu, je vhodné zmínit některé zneužívané rostliny (např. tropický keř iboga), které obsahují alkaloid s halucinogenními účinky ibogain, jenž vyvolává stavy snění (tzv. oneirofrenní látka). Ve studovaném materiálu jsem se s ním však, podobně jako s mnohými dalšími přírodními a psychoaktivně účinnými látkami, vůbec nesetkával.

Pokud se zaměříme na náš kontinent, tedy na Evropu, můžeme nalézt mnohé zápisy o využití některých drog i ve starověkém Řecku. Právě staří Řekové nazvali makovou šťávu opium. Fenanthrenový alkaloid morfin (morfium), jenž byl poprvé v čistém stavu izolován na počátku 19. století a jenž je obsažený právě v opiu, tehdy získal své jméno také podle antické mytologie, neboť Morfeus (odtud název morfin) je podle řecké mytologie bůh snů, syn boha spánku Hypna. Největší rozmach používání psychoaktivních látek na našem kontinentu však nalézáme ve středověku, především v souvislosti s čarodějnictvím.

Evropské léčitelky/čarodějky často vařily lektvary, či připravovaly různá mazání z mnoha léčivých, psychotropních rostlin. Například z durmanu obecného, který obsahuje směs tropanových alkaloidů (hyoscyamin, atropin, skopolamin), jež patří mezi halucinogeny s tzv. delirogenními vlastnostmi. Dalšími podobně zneužívanými rostlinami s těmito účinky jsou rulík zlomocný (také znám jako bella-donna) nebo mandragora, které obsahují podobnou směs jedovatých látek jako výše zmíněný durman. Je zajímavé, že v mnohých kulturách i náboženstvích bylo přijato užívání rostlinných drog kladně – kouření konopí i hašiše, užívání

opia, pití lektvarů z rostlin, které obsahují látky s psychoaktivními účinky apod., avšak alkohol byl téměř ve všech z nich zapovězen. V dnešní době máme poněkud opačnou situaci. V druhé polovině 19. století pak dochází k jakémusi boomu drog, a to především mezi umělci – nejen francouzští prokletí básníci, ale i Poe či Hugo byli proslulí jak kouřením hašiše, tak i náklonností k užívání opia.

Již od konce 19., ale především ve 20. století zároveň dochází k velkému rozvoji vědy a především pro lékařské účely je izolováno a testováno množství různých chemických látek. U některých z nich jsou pak objeveny jakési vedlejší účinky a právě v tento moment začíná moderní drogové prostředí – takové, jaké ho známe dnes. Nejznámějšími příklady jsou kokain a jeho různorodé využívání, dále tak zvané budivé aminy (amfetaminy) a jejich uvedení na trh, či objevení LSD a s ním souvisejících psychedelických efektů. Působení kokainu, tedy konkrétně jeho schopnost dodávat energii a potlačovat hlad, jsou známy více jak 5000 let, ale samotný kokain byl poprvé v čisté podobě izolován až v polovině 19. století. Pro své anestetické účinky byl využíván jako lokálně znecitlivující látka v medicíně, později se stal populárním mezi umělci a společenskou smetánkou jako droga. Do počátku 20. století byl kokain také používán v nápoji Coca-Cola, dnes jeho stimulační účinek v nápoji nahrazuje jiný stimulant – kofein.

U amfetaminů, které byly poprvé syntetizovány na konci 19. století, se původně jednalo o volně dostupné léky k léčbě dýchacích potíží, využívaly se také jako anorektika (léky určené k léčbě obezity) či jako antidotum (protilátka) při předávkování hypnotiky (léky na spaní). Právě pro schopnost budivých aminů zmírňovat či dokonce blokovat chuť k jídlu a především silně potlačovat únavu se rychle rozšířily, a to mezi všechny vrstvy společnosti – počínaje vojáky ve válce, až po studenty připravující se ke zkoušce. Populární je také příběh z roku 1943, kdy proslulý vědec Albert Hoffman nedopatřením objevil psychedelické účinky halucinogenu LSD po potřásnutí ruky roztokem této látky.

V období posledních asi dvaceti let jsou drogy v podvědomí snad každého z nás. Mohou za to jak média, ve kterých téměř každý den najdeme alespoň jednu zprávu související s drogovou tematikou, tak i například školní programy prevence drog, které z mého hlediska mohou mít mnohdy opačný účinek a dotyčným mohou dát podnět k vyzkoušení omamné látky. Některé země jsou převážně mezi mladší generací proslaveny právě drogami, uveďme například Holandsko a tamější coffee-shopy zásobené marihuanou, některé arabské i

severoafričské země populární pro svůj hašiš (např. Maroko) a nezapomínejme také na Českou republiku, která je mezi narkomany po celém světě nejen díky znovuoobjevení receptu na přípravu metamfetaminu proslavena jako „království pervitinu.“ Nehledě na tyto, dnes již klasické drogy, se však značně rychlým tempem stále objevují nové a seznam zakázaných psychoaktivních látek se tak neustále rozšiřuje.

„V Systému včasného varování před novými drogami koordinovaném NMS bylo za r. 2014 v ČR hlášeno celkem 22 nových psychoaktivních látek, z toho 13 látek bylo v ČR zaznamenáno vůbec poprvé a v případě 2 látek šlo o první výskyt v zemích EU.“ (drogy-info. <http://www.drogy-info.cz/drogova-situace-2014/drogove-trhy-2014/>; dostupné online 4. 3. 2017).

1.2 Rozdělení drog do skupin

Drogy lze klasifikovat do několika skupin podle několika různých hledisek (chemického, sociálního, právního a jiných). Základní dělení je na drogy legální a ilegální. Dá se říci, že legální drogy jsou ty látky, které jsou společností tolerovány, ačkoliv mohou být stejně, ba dokonce i více nebezpečné než drogy nelegální. Řadíme sem zpravidla tabák (nikotin) a alkohol (ethanol), ale patří sem i organická rozpouštědla (především mezi narkomany se také užívá název ředidla, jedná se například o toluen), kofein (snad nejrozšířenější stimulant na světě) či zneužívaná léčiva (např. benzodiazepiny a barbituráty).

Další metodou jak lze drogy rozdělit je dělení na drogy měkké a tvrdé. Do obou těchto skupin řadíme stejně tak drogy legální, jako i nelegální. Hlavním měřítkem je zde síla účinku narkotika, možnost vzniku silné psychické i fyzické závislosti a také následného syndromu odnětí drogy. Na rozdíl od měkkých drog (jako marihuana, hašiš či extáze), kde je riziko vzniku závislosti nízké až minimální, vzniká na drogách tvrdých závislost velice silná, a to jak psychická, tak i fyzická. Mezi ony tvrdé drogy řadíme především pervitin a heroin, ale patří sem kromě všech jiných i ostatní budivé aminy (amfetaminy), kokain a organická rozpouštědla. Toto třídění na tvrdé/měkké se podobně jako třídění na legální/nelegální může v závislosti od států a jejich zákonů lišit, stejně tak i mezi narkomany či vědci se povětšinou jedná o poměrně kontroverzní a neustále diskutované téma.

Nejdůležitějším rozdělením omamných látek, ze kterého jsem pak vycházel a které jsem dále používal ve své práci, je dělení podle jejich účinku na člověka, respektive dělení podle působení na psychiku zdravého člověka. Zde rozlišujeme tři hlavní skupiny drog – drogy s tlumivým účinkem, drogy s povzbuzujícím účinkem a halucinogeny. Pro následné zpracování a také pro celkově větší přehlednost výsledků mé práce jsem si toto rozdělení dovolil přizpůsobit a rozšířit.

Z těchto tří skupin jsem ještě zvlášť vydělil skupinu konopných drog (vzhledem k vysoké popularitě marihuany a hašiše), skupinu organických rozpouštědel (ředidel) a skupinu zneužívaných léků. Takto mohu na konci své práce předložit výsledek téměř nezkreslený, neboť kupříkladu skupina konopných drog (která bývá řazena k halucinogenům) byla ve zkoumaných oblastech jednou z nejdominantnějších a v konečných výstupech (výsledných tabulkách a grafech) by díky ní jistě převládaly drogy s halucinogenními účinky. Obdobně jsem vyčlenil ředidla, neboť ačkoliv se jedná o látky poměrně lehce dostupné, mezi narkomany nepatří mezi příliš populární či často zneužívané a mohly by tak opět zkreslit výsledek mé práce. Léčiva jsem vydělil především z toho důvodu, že jsou průmyslově (a tedy synteticky) vyráběná a ke spotřebiteli se dostávají v podobě léčivého přípravku. Došlo tedy k rozdělení narkotik do šesti skupin.

1.2.1 Halucinogeny

Tradice užívání halucinogenních drog sahá až k počátkům lidské společnosti, kdy byly užívány při věštění, v lékařství, šamanství, či při různých náboženských rituálech. Tyto látky způsobují změny vnímání, silné zkreslení reality, stavy snění či transu. Většinou jsou přírodního původu a ani při dlouhodobém užívání na nich teoreticky nevzniká žádná závislost. „Často se v populární literatuře dočteme o dělení halucinogenů na tři skupiny: A. psychedelika, B. disociační drogy, C. delirogeny, přičemž jsou jednotlivé skupiny ne úplně striktně vymezené a také jednotliví zástupci těchto skupin jsou spíše laicky do skupin přiřazováni na základě účinku drogy.“ (Holčíková, S. *Halucinogeny – Účinky*, str. 4; dostupné online 25. 4. 2017).

Jako zajímavou skupinu halucinogenů bych zmínil delirogeny (někdy nazývané také jako pravé halucinogeny). Jedná se o prudce jedovaté látky (např. české zákony na ně pohlíží jako na jed, nikoliv na drogu), jež jsou obsaženy

v některých rostlinách a houbách a jež vyvolávají velmi silné smyslové halucinace, blouznění, zmatenost, dezorientaci, ztrátu sebekontroly a tak zvaný stav náměsíčnosti. Delirogeny vytvářejí neexistující prožitky a následné změny vědomí – tzv. pravé halucinace a amnézii. Naopak psychedelika si (ve srovnání s nimi) pouze hrají s myslí a mění realitu.

Velkou oblíbenost měla skupina halucinogenů v 60. letech – v souvislosti s kulturou hippies. V dnešní době jsou tyto drogy užívány především k získání nadsmyslových zkušeností, ke zvýšení kreativity a rozšíření mysli. Mezi nejvíce populární patří LSD (diethylamid kyseliny lysergové) a psilocybin (látko obsažená v tzv. halucinogenních houbičkách, nejznámějšími zástupci jsou houby rodu *Psilocybe* – lysohlávky). Tyto dva uvedené halucinogeny jsem zahrnul do své práce. Ostatní (jako např. ketamin, PCP, meskalin, DMT, salvinorin A a jiné) jsou v mnou studované oblasti řídce zneužívané a žádné slangové názvy označující právě tyto drogy jsem ve zdrojích nenalezl.

1.2.2 Konopné drogy

Konopné drogy, též kanabinoidy, jsou přírodní (rostlinné) drogy, jejichž aktivní látkou je THC (tetrahydrocannabinol). U konopných drog rozlišujeme dva základní typy: marihuanu (usušená květenství nejčastěji samičích rostlin konopí) a hašiš (zpracovaná pryskyřice rostliny). Také sem můžeme zařadit ještě ne tak častý hašišový olej. Marihuana i hašiš jsou značně rozšířené po celém světě - jak mezi uživateli drog (jsou často označovány jako vstupní droga do *narkosvěta*), tak i v podvědomí ostatních lidí. Především v posledních letech se v mnoha zemích propaguje jejich legalizace, neboť nejen analgetické vlastnosti, ale i další účinky (jako potlačení nevolnosti apod.) jsou úspěšně aplikovány při léčbě rozličných nemocí. Užívají se téměř výhradně kouřením, řidčeji perorálně – přidáváním do pokrmů. Příznaky intoxikace jsou euforie, smích, pocity štěstí, zintenzivnění smyslových vjemů a zvýšená chuť k jídlu, avšak delší užívání vede k jisté apatii, nezájmu a únavě. Nevzniká na nich téměř žádná závislost a dosud nebyl popsán jediný případ smrtelného předávkování. Zajímavostí je, že z botanického hlediska je konopí nejvíce příbuzný chmel.

1.2.3 Opiáty a opioidy

Do této skupiny řadíme drogy se silně tlumícími, analgetickými účinky, které měly a i v dnešní době nacházejí široké využití v lékařství. V případě opiátů se jedná o tzv. opiové alkaloidy, tedy organické sloučeniny s výraznými fyziologickými účinky, jež jsou obsaženy v opiu (šťáva/pryskyřice z nezralých makovic máku setého). Mezi nejznámější patří morfin a kodein. Naopak opioidy jsou již synteticky vyráběná farmaka, jež mají podobný účinek jako opiáty a jež se v těle také vážou na opioidní receptory. Nejznámějšími zástupci zmíněných opioidů jsou heroin či metadon. Jak bylo řečeno, tyto látky mají výrazné tlumící účinky, zároveň intoxikovanému přinášejí pocity štěstí, blaha a euforie. Vzniká na nich jak psychická, tak i (téměř u všech) velmi silná fyzická závislost. Taktéž je zde většinou vysoké riziko možnosti předávkování a smrti. Pro sjednocení a tím dosažení lepší přehlednosti, budu dále v této práci dané látky nazývat zjednodušeně (a nesprávně) opiáty, ačkoliv se může jednat i o opioidy či samotné opium. Také je vhodné zmínit, že tak jako je marihuana označována za „vstupní drogu“, opiáty (a to především heroin) jsou naopak označovány jako „droga konečná.“ Ve své práci jsem v této skupině sledoval tři základní látky: heroin, morfin a opium. Ostatní z této skupiny jsou pak případně zahrnuty do skupiny „zneužívaná léčiva“ – bývají vyráběny synteticky v podobě léků (kodein, tramadol a jiné).

1.2.4 Psychostimulanty

Jak je již obsaženo v samotném názvu, jedná se o látky, které stimulují – tedy látky s budivým účinkem na centrální nervovou soustavu. Uživatel má po jejich požití, kromě rozšířených zornic (mydriáza), také pocit ohromné energie, neboť psychostimulanty povzbuzují bdělost. S tím je spojen i příliv euforie, radosti, štěstí. Pod vlivem drog tohoto typu si člověk připadá velmi svěží, probuzený a schopný dokázat cokoliv. Kromě toho, že dodávají sebedůvěru, tyto látky zároveň výrazně potlačují únavu a chuť k jídlu. V jejich účincích jsou drobné rozdíly, např. MDMA (extáze) je někde na pomezí psychostimulantu a slabého halucinogenu. Způsobuje příjemný hřejivý pocit v těle, vzbuzuje v uživateli důvěru, přátelství a pochopení k druhým (empatie), a tak se jí často říká droga lásky.

Nejnebezpečnějším a nechvalně proslulým z této skupiny je pervitin (metamfetamin), také označovaný jako typická česká droga. Jeho účinky jsou velmi výrazné a vzniká na něm extrémně silná psychická závislost. Společně s heroinem (opioid) je dominantní drogou na českém trhu a především do západních států proniká pod názvem *tschecho/čecko* (NMS, 2005). Dlouhodobé užívání nejen pervitinu a ostatních psychostimulancií, ale i některých jiných drog (kokain, jiné budivé aminy apod.), pak může vést k rozvoji tak zvané toxické psychózy – uživatel s touto psychotickou poruchou je nedůvěřivý k okolí, vztahovačný, má smyslové halucinace, trpí stihomamem, úzkostí, pocity nebezpečí a paranoidními představami, které mohou vést až k sebevraždě. Většinou je téměř nemožné tento duševní stav odlišit od schizofrenie.

Skupina psychostimulantů zahrnuje velké množství látek a pro svou práci jsem vybral jen některé, nejčastěji užívané a zmiňované: amfetaminy (jako amfetamin a další, svými účinky i chemickou strukturou jemu velmi blízké budivé aminy), efedrin a pseudoefedrin (ať zneužívané jako drogy, či používané k výrobě silnějších psychostimulantů), efedron (který je rozlišován v ruském materiálu, v Česku je známa jemu příbuzná a téměř totožná látka – mefedron, též nazývaný jako mňau-mňau), dále pak kokain (zřejmě světově nejznámější psychostimulant vůbec), MDMA (jako ta nejčistší forma extáze) a nakonec pervitin (neboli metamfetamin, co do účinku zřejmě nejsilnější a nejnávykovější z nich).

1.2.5 Ředidla

Nesprávně označovaná jako ředidla, správněji jako organická rozpouštědla, jsou kapaliny užívané k rozpouštění, odmašťování a čištění. Využití nacházejí v mnoha odvětvích, například stavebnictví, strojírenství či barvířství. Jedná se o nebezpečné, hořlavé a těkavé směsi, jejichž hlavními složkami bývají benzín, toluen či xylen. Zařazují se mezi inhalační drogy, kam se kromě těkavých látek, jako jsou ředidla či lepidla, řadí také éter či rajský plyn. Mezi nejčastěji zneužívaná organická rozpouštědla pak patří již zmiňovaný toluen, trichlorethylen či lehce dostupný aceton. Užívají se čicháním, které kromě příjemných pocitů a barvitých halucinací, vede především k bolesti hlavy a rychlému rozpadu tkání v mozku a nosní sliznice, ale také k poškození celého dýchacího ústrojí. Kromě toho mají tyto látky silné neurotoxické a nefrotoxické účinky, tudíž patří mezi velice nebezpečné.

1.2.6 Léky

V poslední době je užívání léků v mnoha zemích převážně západního světa téměř móda. Nehledě na množství známých osobností, které jim tak dělají reklamu, dosáhly psychofarmaka velké popularity i díky dnešní uspěchané době plné stresu a narušení spánkového režimu. Velká část populace (především v západních zemích) trpí insomnií či jinými poruchami spánku, depresemi nebo asociálním chováním. Aby se s těmito problémy lidé vypořádali, produkuje farmaceutický průmysl obrovská množství různých léků. Těch je v závislosti na problému nepřehledné množství – od antidepresiv a anxiolytik, která zbavují úzkosti, skleslosti a depresí, až po sedativa a hypnotika, která navozují pocit únavy, útlum CNS a spánek.

Mnohá tato léčiva jsou v podvědomí snad každého z nás – dříve populární, dnes již však méně časté barbituráty, Rohypnol (obchodní název flunitrazepamu, jenž patří do skupiny benzodiazepinů), či například Tramal (obchodní název opiodního analgetika známého jako tramadol). Většinou se jedná o léky užívané perorálně, tedy ústy. Ve své práci jsem sledoval tvorbu slangových názvů pro léky obecně a nerozlišoval jsem je konkrétně. Ačkoliv např. kodein patří mezi opiáty, zahrnul jsem jej také do této skupiny, neboť k samotnému uživateli se dostává ve formě léku. Bylo by jistě nesmírně zajímavé tuto skupinu prozkoumat podrobněji s přihlédnutím k jednotlivým typům účinku, avšak jedná se o poměrně složitý systém, a proto jsem ve své práci nezacházel více do detailů.

2 Lexikologie a mluva narkomanů

2.1 Jazyk narkomanů versus lingvistika

V této práci analyzuji a porovnávám českou a ruskou slovní zásobu osob spojených s drogovým prostředím. Lingvistickou disciplínou, která zkoumá slovní zásobu (lexikum), je lexikologie, jež je jednou ze základních složek jazyka. „*Třetí základní složkou jazyka je vedle zvukové stránky a gramatiky jeho slovní zásoba. Tou se zabývá především lexikologie a lexikografie, do značné míry také sémantika, i když ta má poněkud širší dosah; zkoumá vedle významu jednotlivých výrazů také větný význam,...*“ (Černý, J. *Úvod do studia jazyka*, 2008, str. 147). Lexikologie je jazykovědnou disciplínou, která zkoumá všechna slova i slovní spojení, kterými disponuje daný jazyk. Zároveň je úzce propojená s etymologií (ta se zabývá původem slov), onomastikou (která zkoumá vlastní jména a názvy) a výše zmiňovanou sémantikou.

Ačkoliv se v této práci zabývám mluvou narkomanů, tedy sníženým (nespisovným) lexikem, tak i v tomto případě se dotýkáme slovní zásoby daných jazyků celkově a výrazy v ní vzniklé ji tak v každém případě obohacují. Mluvíme zde o variantě jazyka – o tzv. sociolektu. „*Sociolekt – varieta národního jazyka vymezená sociálně, vztahem k sociální, popř. i profesní skupině, sociální dialekt, srov. slang, argot, profesionální mluva.*“ (Lotko, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 1999, str. 107). Jako hlavní dva způsoby, kterými lze obohatit slovní zásobu obecně, uvádím způsob morfologický, kam patří tvoření nových slov, a způsob sémantický, při kterém dochází ke změnám významu u již existujících výrazů.

U prvního uvedeného způsobu se jedná především o tvoření slov odvozováním (tzv. derivace), tedy o přidávání morfémů k již existujícím slovům (případně kořenům slov). Tyto morfémy jsou nazývány též termínem afixy, a lze je dále rozlišit na prefixy/předpony, sufixy/přípony a infixy/vpony. (Černý, J. *Úvod do studia jazyka*, 2008, str. 27). Ve studovaném materiálu jsem se nejčastěji setkával se sufixací, méně pak s prefixací, které jsou (co se týče indoevropských jazyků) nejčastějšími způsoby odvozování nových slov vůbec. Nezanedbatelná část výrazů v obou studovaných oblastech vznikla také na základě substantivizování, a to nejčastěji adjektiv – vznikla tzv. substantivizovaná

adjektiva (zpodstatnělá přídavná jména). V tomto případě dochází k tomu, že od jiného slovního druhu se procesem substantivizace odvozuje podstatné jméno.

Dalším způsobem obohacování slovní zásoby novými slovy je například kompozice (skládání), kdy dochází ke spojení dvou (případně i vícera) již existujících slov. Tyto nově vzniklé výrazy pak lze ještě rozlišit v závislosti na vzájemném postavení spojovaných slov – tzv. koordinace, kdy jsou obě části rovnocenné – např. zeměkoule, či tzv. subordinace, kdy mezi spojenými výrazy nacházíme závislost – např. modrooký (Černý, J. *Úvod do studia jazyka*, 2008).

Zajímavým příkladem v mnou analyzovaném materiálu, který se částečně váže k tomuto typu tvoření slov, jsem našel u ruštiny, konkrétně v případě zneužívaných léků. Jedná se o slovo „*транксибурский*“: výraz „*транк*“ zde slouží jako jedno ze spojovaných slov a je vytvořeno zkrácením původního názvu určitého typu léčiva – trankvilizérů. Druhou částí slova je pak „*сибурский*“, pocházející ze slova „*транссибурский*“ (pozn. transsibiřská magistrála). Dochází zde tedy k mimořádně zajímavé hře se slovy (respektive částmi slov), kdy se mezi sebou zaměňuje předpona „*trans-*“ ze slova „*транссибурский*“, se zkráceným slovem „*транк*“ vzniklým z ruského názvu *транквилизаторы* (trankvilizéry).

V návaznosti na výše zmíněné „*транк*“ a kompozici se dostávám k dalšímu způsobu tvoření slov, a to ke zkracování (abreviaci). S takovýmto typem slov jsem se ve studovaném materiálu také setkával, neboť se jedná o model tvoření slov typický pro hovorový jazyk i slangy. „*Zkracování (abreviace) je proces, při němž se z ekonomických důvodů zkracují zejména dlouhá a často užívaná slova nebo víceslovná pojmenování, ...*“ (Černý, J. *Úvod do studia jazyka*, 2008, str. 31).

V neposlední řadě je potřeba zmínit obohacování slovní zásoby přejímkami z cizích jazyků, kterých jsem v souvislosti s mluvou narkomanů nacházel velké množství, a jistě by bylo velmi zajímavé tyto výpůjčky podrobněji prozkoumat z etymologického hlediska. Uvádím například výrazy: *acid* (pro LSD, z anglického výrazu „acid“ - kyselina), *bakšiš* (pro hašiš, z turečtiny, nacházíme zde fonetickou podobnost), *čaras* (pro hašiš, z hindštiny), *dekl* (pro LSD, z němčiny), *ejč* (pro heroin, z anglického názvu pro písmeno „H“), *ganja* (pro marihuanu, vyslovuje se „gandža“ a pochází z bengálštiny či hindštiny), *joint* (pro marihuanu, vyslovuje se „džojnt“ a pochází z francouzštiny), *trip* (jež kromě stavu

pod vlivem halucinogenu označuje také konkrétní drogu – LSD, pravděpodobně ze staré angličtiny).

Podobně uvádím i některé ruské výrazy: *aűc* (pro amfetaminy či heroin, ze staré angličtiny), *анаиша* (pro marihuanu, z uzbečtiny či tádžičtiny), *джа* (pro hašiš, z hebrejštiny, dnes však ve spojení s rastafariánstvím – jamajské náboženské hnutí), *чапс* (pro hašiš i marihuanu, z hindštiny, varianta tohoto slova je i v češtině – čaras), *аűч* (pro heroin, z anglického názvu pro písmeno „H“, totožný výraz nacházíme i v češtině), *экста́йз* (pro extázi, paroduje výslovnost slova v němčině) a mnohá další.

V mé práci se zabývám nespisovnou vrstvou jazyka, jejíž neoddělitelnou složkou je kromě skupiny dialektů právě slang. „*Slang – jeden z typů sociolektů, (v širším pojetí) lexikální vrstvy příznačné pro komunikaci v zájmovém prostředí i komunikace v prostředí pracovním, (v užším smyslu) pouze lexikální specifika komunikace zájmové.*“ (Lotko, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 1999, str. 107).

Slang je tedy v určitém slova smyslu (a také v mém chápání) nadřazený nejen argotu, ale i některým dalším nespisovným útvarům jazyka, jež jsou používány různými povětšinou podobnými zájmy spojenými skupinami – profesní slang (zahrnující neodbornou terminologii), dále slang studentský a slang mládeže (které však již chápu na pomezí slangu a žargonu), slang vojenský aj. a v neposlední řadě pak samotný žargon, který může mít již silně expresivní odstíny (zahrnuje i např. vulgarismy) a blížit se tak právě k argotu. „*Žargon – ne zcela srozumitelné výrazivo, popř. i způsob jeho užití určitou sociální skupinou lidí (srov. argot) n. skupinou profesní (viz slang), hantýrka.*“ (Lotko, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 1999, str. 128). Podobný výklad nám dává i výkladový slovník ruského jazyka: „*ЖАРГОН, -а, м. Речь какой-н. социальной или иной объединенной общими интересами группы, содержащая много слов и выражений, отличных от общего языка, в том числе искусственных, иногда условных...*“ (Толковый словарь Ожегова. <http://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=7604>; dostupné online 20. 4. 2017). Zvláštní typ žargonu (z určitého pohledu již argotu), je pak ruský vězeňský a kriminální žargon, který se dnes označuje také výrazem *феня* či jako *блатной жаргон*.

Problematika slangu, argotu a žargonu, konkrétně tedy přesného vymezení jejich hranic a jednotného charakterizování těchto tří jazykových útvarů je však dodnes kontroverzní a stále neuzavřenou otázkou pro jazykovědce na celém světě. Je to způsobeno nejen rychlým vznikem a zastaráváním k nim patřících výrazů, ale i jejich úzkou sférou užívání, jejich krycí funkcí a podobně. „Недостаточная изученность жаргонизмов и арготизмов, а также их подвижность в языке – миграции из одной лексической группы в другую – отражается и в непоследовательности их толкования составителями словарей.“ (Розенталь, Д. Э.; Голуб, И. Б.; Теленкова, М. А. Современный русский язык, 2014, стр. 94).

Tuto problematickou situaci zdaleka neusnadňuje ani ten fakt, že v lingvistických přístupech některých jazykových prostředí (případně některých lingvistů) je chápání argotu a žargonu odlišné, mnohdy téměř opačné, což nejen způsobuje, ale i nadále podporuje už tak existující nejednotnost. Pro příklad lze citovat prof. Natálii B. Korinu, která se mimo jiné zabývá srovnávací slovanskou jazykovědou a porovnává terminologii v ruštině a slovenštině: „Понятие **арго** более нейтрально. Этим русская лингвистическая терминология несколько отличается от словацкой, в которой понятие *argot* относится преимущественно к криминальной, социально ограниченной сфере.“ (Корина, Н. Функциональная стилистика русского языка, 2014, стр. 31).

Právě v otázce charakteristiky jednotlivých typů nespisovné vrstvy jazyka (konkrétně tedy slangu, žargonu a argotu) sympatizují s výkladem autorů publikace zabývající se současnou ruštinou *Современный русский язык*, kteří v mnohém upouštějí od někdejšího ruského lingvistického přístupu v definici žargonu a argotu. Právě v této publikaci (učebnici) se přibližují spíše k našemu (českému) chápání těchto pojmů, a tak popisují argot těmito slovy: „Речь определенных социально замкнутых групп (воров, бродяг и т. д.) называется **арго** (фр. *argot* – замкнутый, недейтельный). Это засекреченный, искусственный язык преступного мира (блатная музыка), известный лишь посвященным и бытующим также лишь в устной форме.“ (Розенталь, Д. Э.; Голуб, И. Б.; Теленкова, М. А. Современный русский язык, 2014, стр. 93).

Co se však týče výkladu pojmů slang a žargon, tak i v této publikaci opět dochází k malé rozkolísanosti a zastření rozdílů v charakteristice obou pojmů. Ačkoliv se v případě těchto dvou výrazů nejedná o úplnou synonymii, tak nejen

zde jsou víceméně v takovémto vztahu použity. „В современном русском языке выделяют **молодежный жаргон**, или **сленг** (англ. *slang* – слова и выражения, употребляемые людьми определенных профессий или возрастных групп), жаргоны **профессиональные**, в местах лишения свободы используется и **лагерный жаргон**.“ (Розенталь, Д. Э.; Голуб, И. Б.; Теленкова, М. А. Современный русский язык, 2014, str. 93).

V případě pojmů slang/žargon mládeže existuje určitá rovnocennost, neboť přístup ruské lingvistiky nezakazuje, ba se spíše přiklání k obojímu používání – užívá se jak označení slang mládeže, tak i žargon mládeže. Dále si lze povšimnout, že ačkoliv je slang popsán jako výrazivo lidí určitých profesí nebo věkových skupin, tak hned za oním popisem následuje slovní spojení „profesní žargony“, čímž dochází ke zmíněnému stírání rozdílů, a tedy i částečnému splývání definic. Právě problematika vymezení pojmů slang a žargon je mnohem komplikovanější, nežli vymezení pojmu argot od slangu/žargonu. „Частично же то дано и тем, что чешская лингвистика обычно ставит приоритет на обозначение *сланг* (как частичному синониму *жаргону*), русская лингвистика же напротив тому преимущественно ориентируется именно на французский термин *жаргон*.“ (Hermanová, L. Český a ruský studentský slang, 2011, str. 21).

Argot je tedy dle mého názoru od slangu nejvzdálenější, neboť se jedná o mluvu silně vyhraněnou prostředím, ke kterému se váže, a sice v dnešním chápání je argot mluvou (žargonem) podsvětí, kriminálníku a tedy i narkomanů. Od více obecného pojmu slang (případně tedy žargon) se liší svou hlavní úlohou, kterou je především skrýt smysl sdělení před většinovou společností (řekněme před ostatními, neznalými, nezasvěcenými), k čemuž argot často využívá tvoření nových významů pro již existující výrazy. Převážná část takovýchto lexikálních jednotek pak pochází ze spisovné vrstvy jazyka, tudíž nemusí být hned zřejmá jakási zvláštnost/výjimečnost takovýchto slov. V druhém případě jsou přejímána cizí slova či dochází k vytváření úplně nových, a to na základě různých postupů – odvozováním, napodobováním, přeskupováním slabik apod. Důležité je poznamenat, že většina výrazů vzniká převážně v ústní formě a do psané podoby se dostává až postupem času. „Argot – тип социолекта, (иногда сознательно полусознательное) выражение, напр. и способ его употребления, типичные для социальной группы (воров, мошенников и др.) жаргон.“ (Lotko, E. Словник лингвистических терминов для филологии, 1999, str. 17).

2.2 Historie a funkce mluvy narkomanů

Historie slangu (respektive žargonu či argotu) je zřejmě stejně dlouhá, jako historie samotného jazyka. V dobách, kdy se spisovný psaný jazyk teprve začal formovat, je na místě předpokládat, že již existoval slang v jazyce mluveném (jazyk řemeslníků či jiných vyhraněných skupin, případně lze podobné prvky nalézt i v některých výrazech v lidových rčeních apod.). Člověk se se sociolekty setkával (a setkává) již od mládí a například slang mládeže byl nejspíše prvním slangem, se kterým se za svůj život seznámil podrobněji. Jak jedinec vyrůstal, dospíval a začleňoval se do společnosti, tak si pak s ohledem ke svému budoucímu povolání osvojoval i další slang – profesní mluvu.

Počátek „dnešního“ slangu/argotu spojeného s výrobci, distributory a uživateli drog v českém a ruském jazykovém prostředí lze umístit přibližně do poloviny dvacátého století, kdy po rozmachu věd, které celý svět obohatily o nespočet nových chemických látek a postupů jejich přípravy, začalo docházet k mnoha legislativním opatřením, a to především v reakci na zjištěné nežádoucí účinky (jednalo se především o vznik závislosti, markantní změny v chování uživatelů a další). Ruku v ruce s těmito tehdy novými zákony omezujícími či zakazujícími výrobu a užívání (či také lékařské předepisování) některých látek vznikala i nelegální drogová kriminalita. Vzhledem k situaci, která v tomto období panovala v České republice a Rusku (respektive v ČSSR a SSSR), je velmi složité se dopátrat jakýchkoliv podstatných, ověřených informací a přesných údajů, neboť problematika návykových látek a s nimi související mluvy patřila mezi témata tabuizovaná a ze strany lingvistů jim tak nebyla věnována dostatečná pozornost.

Přibližně od 70. let 20. století (mimo jiné, kdy Češi začali „ve velkém“ nelegálně vyrábět pervitin) začínají být nespisovné vrstvy jazyka studovány podrobněji v obou zemích, nicméně tehdejší publikace nejsou zaměřeny pouze na mluvu narkomanů, nýbrž obsahují a popisují převážně různorodou nenormativní lexiku. V případě těch, které se zaměřují výhradně na lexikum narkomanů, pak nacházíme spíše jen několik příspěvků z konferencí. Z prací souvisejících s tímto tématem v českém prostředí lze uvést například: V. Křístek: Poznámky k problematice argotu a slangů, 1973; J. Hubáček: O českých slanzích, 1981; K. Kamiš: Argotický sociolekt abuzorů na pozadí drogové scény. Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni, 1989.

V ruském prostředí dochází k rozvoji studia nenormativní lexiky včetně lexiky narkomanů převážně od konce 90. let, lze zmínit některé publikace např.: М. и Б. Крестинских: Краткий словарь современного русского жаргона, 1965; В. М. Мокиенко и Т. Г. Никитина: Большой словарь русского жаргона, 2000; В. В. Химик: Большой словарь русской разговорной экспрессивной речи, 2004; Наркоманский словарь Баяна Ширянова, od roku 1998, online.

Stejně tak jako sociolekty obecně, má i mluva narkomanů vícero funkcí. Jedná se především o způsob, jakým se lze distancovat od většinové společnosti. Slang narkomanů tedy funguje jako jakýsi indikátor osob spojených právě s drogovým prostředím, jež je odlišuje od ostatního obyvatelstva a případně i od některých jiných, odlišnými zájmy spojených skupin. Na této rovině se však mluva drogově závislých mnohdy „přátelí“ s mluvou zlodějů, či mluvami jiných okrajových skupin obyvatel, vzhledem k tomu, že jsou tyto skupiny často spojeny nejen prostředím, ale i činnostmi, kterými se zabývají (výroba a distribuce drog, krádeže, squatting a další činnosti většinou nelegálního charakteru).

V návaznosti na onu identifikaci určité skupiny pak žargon funguje jako komunikační prostředek pro její členy a má tedy výraznou krycí funkci. V případě žargonu narkomanů se jedná o co nejvíce tajný jazyk, kterému rozumí převážně jen výrobci, distributoři a uživatelé omamných látek, v menší míře pak odborní pracovníci pohybující se v tomto prostředí (adiktologové, chemici, lingvisté, specializovaní lékaři a další). Skupina osob přímo spojených s drogami daný jazyk nejen aktivně používá, ale také jej tvoří, kdežto druhá zmíněná skupina se tento jazyk spíše jen snaží rozluštit a analyzovat. Ostatním mluvčím je pak takový sociolekt často nesrozumitelný, a z toho důvodu k němu mnohdy mají negativní vztah. Ač se v této kapitole zabývám historií a charakteristikou mluvy narkomanů, bohužel, i tak zde dochází k rozkolísanosti a nejednotnosti ve správném označení daného typu mluvy – drogového sociolektu.

K tomuto problému ani já nezaujímám jednoznačné stanovisko, a ačkoliv zde toto lexikum mnohdy nazývám jako „slang narkomanů“, přikláním se spíše k tomu názoru, že mluva narkomanů je vlastně typ argotu – je charakterizována užitím ve skupině osob spojených společnými zájmy, váže se ke kriminální/nelegální činnosti a zároveň má krycí funkci, neboť mnoho slov je pro většinovou společnost nesrozumitelných.

V otázce správného pojmenování mluvy narkomanů souhlasím se slovy autorů publikace *Mluva uživatelů a výrobců drog*, kteří se o terminologii ve vztahu ke své monografii vyjadřují takto:

„Vyřešit terminologickou rozkolísanost není cílem ani této monografie. Prezentované lexikum považujeme jednoduše za součást „mluvy uživatelů, distributorů a výrobců narkotik.“ Snažíme se tak vyhnout terminologickému pochybení, tím spíše, že dosud se ani odborná veřejnost neshodla na tom, zda členové drogové subkultury komunikují prostřednictvím slangu, či argotu.“
(Radková, L.; Rausová, J. *Mluva uživatelů a výrobců drog*, 2015, str. 10).

3 Metoda sběru a zpracování jazykového materiálu

3.1 Sběr a zpracování materiálu

Jazykový materiál jsem získával z již vydaných publikací. Rozhodl jsem se pracovat jen s oficiálními tištěnými zdroji, ačkoliv jsem si vědom, že slangových výrazů souvisejících s drogovou tematikou je mnohonásobně více. Vzhledem k nedostatečné probádanosti tohoto tématu v českojazyčném prostředí je tento materiál poměrně omezený a k napsání této práce byla jako výchozí publikace použita již několikrát zmiňovaná kniha „Radková, L.; Rausová, J. *Mluva uživatelů a výrobců drog*, 2015.“

Ruský materiál, co se zdrojů týče, je naopak velmi bohatý a po prostudování několika různých publikací jsem ke své práci jako zdroj slovního materiálu zvolil dostatečně obsáhlý, rusko-německý slovník: „Walter, H. *Russisch-Deutsches Wörterbuch des Drogenslangs (Русско-немецкий словарь наркожаргона)*, 2002.“

Prvotním krokem pro mě bylo zvolení metody, jakou budu lexikální jednotky vybírat a jak je budu následně dělit do skupin, což se jeví jako podstatný krok nejen pro další práci s jazykovým materiálem, ale především pro srozumitelnost samotného výstupu. Zaměřil jsem se na podstatná jména, která jsem řadil abecedně. Vyhledával jsem ta substantiva, která označují drogu (obecně jakoukoliv drogu či konkrétní zneužívanou chemickou látku). V potaz nebyla brána slova označující dávku drogy ke konzumaci (např. *gěčko* – gram), ani taková, jež popisují formu či podobu, v jaké se následně užívají. Nicméně v této souvislosti vznikaly některé výjimky, například když slangový výraz označoval více jevů. Takováto slova pak byla zařazena do seznamu pouze s oním jedním významem, který je podstatný pro mou práci – kupříkladu výraz *joint* označuje jak marihuanovou cigaretu, tak i obecně marihuanu.

Nezanedbatelné množství slangových výrazů mělo naopak jinou vlastnost, a to že označovalo vícero různých drog. V takovém případě jsem slovo uvedl v seznamu tolikrát, kolik významů podstatných pro mou práci má, např. výraz *мария* je užíván k označení jak marihuany, tak zároveň i opia a morfia.

Vznikly tak dva sloupce (tzv. slovník) – v prvním byly abecedně seřazeny nalezené výrazy odpovídající kritériu (substantiva označující drogu), ve druhém sloupci k nim byly přiřazeny oficiální významy – název drogy (respektive

chemické látky). Materiál tak byl přehledně uspořádán a mohl jsem pokračovat v jeho další analýze.

Rozdělení do šesti skupin jsem provedl podle typu drog v souvislosti s jejich účinkem na psychiku, avšak s jedinou malou výjimkou, kterou jsem již dříve v této práci zmínil – tou jsou zneužívané léky, kam mohou být zahrnuty jak například amfetaminy, tak ale i opiáty a jiné drogy, které jsou obecně dostupné ve formě léku. Tato klasifikace byla nezbytným krokem pro další zpracování jazykového materiálu a pro následnou srozumitelnost výstupu.

Ve sloupci **Skupiny drog** (viz tabulka níže) je uvedeno oněch 6 skupin, které znamenají prvotní roztrídění jazykového materiálu. Jedná se o skupiny: halucinogeny, konopné drogy, opiáty, psychostimulanty, ředidla a zneužívané léky. Toto rozdělení je základní a jak již bylo zmíněno, je důležité především pro výstup práce. Z následně vytvořených grafů pak lze lehce porovnat tendence obou jazyků k tvoření slangových výrazů vzhledem k jednotlivým skupinám drog.

Ve sloupci „**Drogy**“ (viz tabulka níže) jsou zařazeny názvy konkrétních drog, které jsem nacházel v jazykovém materiálu. Je samozřejmé, že skupiny drog obecně nejsou omezené jen na mnou uvedené konkrétní drogy. Např. ze skupiny halucinogenů jsem se v jazykovém materiálu setkával právě jen s LSD a lysohlávkami (halucinogenními houbami), ačkoliv do této skupiny patří mnohé další, jako třeba ketamin, meskalin, DMT atd. Předpokládám, že vzhledem k malé dostupnosti a ne tak velké popularitě těchto drog nedochází ke vzniku slangových výrazů, či vznikají pouze okrajově.

Opačný problém vzniká např. u skupiny amfetaminů (psychostimulanty). U nich jsem již nerozlišoval konkrétní chemické látky, neboť chemická struktura téměř všech budivých aminů i jejich účinky jsou si velmi podobné (často se zde setkáváme s případy optické izomerie apod.), a všechny tak většinou bývají označovány obecně jen jako amfetaminy. Právě do této skupiny se řadí i metamfetamin (pervitin). Ten jsem z ní však vyčlenil, neboť se jedná o látku s výraznějšími účinky. Podobně jako u této skupiny jsem postupoval i v případě organických rozpouštědel, jelikož v materiálu většinou nebyla uvedena konkrétní zneužívaná látka, ale pouze obecné označení „ředidla“ (nejčastěji se pak jedná o toluen a aceton).

V tabulce níže lze tedy vidět rozdělení drog do skupin a seznam konkrétních zneužívaných narkotik. Ve sloupci vedle (s názvem „Počet výrazů

v ČJ“ je vždy uveden počet slangových výrazů, které jsem ke konkrétnímu narkotiku našel v daném jazyce (v tomto případě v češtině) a zároveň i procentní vyjádření – kolik procent ze všech mnou nalezených slangových výrazů připadá ke konkrétnímu narkotiku v daném jazyce. Například pro LSD platí: v českém materiálu bylo nalezeno 8 výrazů, což znamená, že z celkového počtu 111 slangových názvů připadá 7,21 % právě pro LSD. Poslední řádek tabulky nám ukazuje onen celkový počet nalezených substantiv ve studovaném materiálu vůbec. Případné chyby v textu či chybné zpracování tabulek pomáhá odhalit celkové procento, jež musí být rovno stu.

Tabulka 1

Ukázka zpracování českojazyčného materiálu (ruskojazyčný materiál byl zpracován analogicky):

Skupiny drog		Drogy		Počet výrazů v ČJ	%
Legenda:	↓	↓			
halucinogeny	-	LSD		8	7,21
	-	lysohlávka (psilocybin)		7	6,31
konopné drogy	-	hašiš		8	7,21
	-	marihuana		16	14,41
opiáty	-	heroin		7	6,31
	-	morfium		0	0,00
	-	opium		9	8,11
psychostimulanty	-	amfetaminy		0	0,00
	-	(pseudo)efedrin		6	5,41
	-	efedron		0	0,00
	-	kokain		7	6,31
	-	MDMA (extáze)		8	7,21
	-	pervitin		8	7,21
ředidla	-	ředidla (toluen, aceton, atd.)		4	3,60
zneužívané léky (např. i kodein)	-	léky		5	4,50
droga obecně	-	droga		18	16,22
CELKEM				111	100,00

Takovéto zpracování jazykového materiálu by však neproběhlo bez jiné tabulky (Tabulka 2.), kterou v předkládané práci označuji jako „slovník“. V tomto slovníku jsou vždy dva sloupce – „Slang. názvy drog ČJ“ a „význam“, kde v prvním jsou abecedně shromážděny všechny mnou nalezené slangové výrazy odpovídající kritériím a ve druhém je paralelně ke každému z těchto výrazů uveden oficiální název konkrétního zneužívaného narkotika. Po stranách jsou uvedeny dodatečné poznámky, které byly využity při zpracování výstupu, zelená buňka upozorňuje na existenci totožného/podobného slova v obou zkoumaných jazycích, oranžová na nezařazení do výzkumu z důvodu

Tabulka 2

Ukázka zpracování českého jazykového materiálu na základě publikace „Radková, Rausová – Mluva uživatelů a výrobců drog, 2015“ (ruskojazyčný materiál byl zpracován analogicky):

	Slang. názvy drog ČJ	význam	
	A		
1	acid	LSD	
	B		
2	bakšiš	hašiš	
3	bílé	pervitin	
4	bordel	droga	(špatné kvality)
5	brčko	marihuana	
6	brko	marihuana	
	C / Č		
7	čaras	hašiš	
8	čichadlo	ředidla	
9	čoko	hašiš	
10	čokoláda	hašiš	
11	čtverec	LSD	
	D		
12	dávka	droga	(k prodeji)
13	dekl	LSD	

3.2 Zpracování materiálu s rozdělením do zkoumaných skupin

Takto uspořádaný a klasifikovaný materiál byl následně zpracován s ohledem na vytvoření tří skupin – tzv. „zkoumané skupiny“, ve kterých jsem zpracovával substantiva s podobnými vlastnostmi. Volba, která substantiva (respektive substantiva s jakou charakteristikou) budu zkoumat, závisela na mém rozhodnutí, neboť skupin slov, které by sdružovaly výrazy s podobnými vlastnostmi, by mohlo být více. Vzhledem k tomu, že u některých navrhovaných souborů slov byly například velké rozdíly mezi počtem nalezených lexémů v ruském a českém materiálu (výrazy pocházející z turkotatarských jazyků aj.), pak byly takovéto návrhy zamítnuty, neboť jejich další zpracování by mohlo vést ke značně nepřesným výsledkům. Nakonec jsem k analýze zvolil tyto tři:

- 1) Slangové výrazy významově spojené s barvou samotné drogy
- 2) Slangové výrazy – deminutiva
- 3) Slangové výrazy napodobující či odvozené od znění názvu narkotika, homonyma

Tabulka 3

1. skupina - Slangové výrazy vzniklé na základě zbarvení narkotika			
Slang. názvy drog ČJ	význam	Slang. názvy drog RJ	význam
1 bílé	pervitin	1 айс	амфетамин
2 čoko	hašiš	2 айс	heroín
3 čokoláda	hašiš	3 антрацит	hašiš
4 hlína	hašiš	4 беное	амфетамин
5 hnědé	hašiš	5 белый	эфедрон
6 sníh	kokain	6 белый	heroín
7 tráva	marhuana	7 белый	kokain
8 travka	marhuana	8 белышка	droga
9 zelené	marhuana	9 белышка	морфium
10 zeří	marhuana	10 белышка	kokain
		11 грас	marhuana
		12 грязь	hašiš
celkový počet	111	13 жётые	léky
	%	14 зелёное	hašiš
odpovídající slangové názv.	10	15 зелёный	hašiš
ostatní výrazy	101	16 зона	hašiš
	90.99	17 золь	hašiš
		18 коричневый	heroín
		19 крапива	marhuana
		20 красный	heroín
		21 лавровишка	marhuana

4 Analýza zkoumaného materiálu

4.1 Analýza materiálu vzhledem ke zkoumaným skupinám

4.1.1 „Slangové výrazy významově spojené s barvou samotné drogy“

První skupinou, kterou jsem zkoumal, jsou slangové výrazy vzniklé na základě podobnosti se zbarvením samotného narkotika, případně s jeho formou (konzistencí). Slova tohoto typu jsou tvořena na principu přímého přenosu charakteristiky a také částečné synonymie. Nezřídka jsem nacházel tzv. substantivizovaná adjektiva. Pomocí jednoduchého zpracování materiálu můžeme zjistit, jak velkou tendenci mají oba jazyky k tvorbě substantiv tohoto typu. Jak v češtině, tak i v ruštině můžeme nalézt několik podobných výrazů, jež se shodují jak tvarem samotného slova – substantiva, tak i jeho významem, tedy tím, které konkrétní narkotikum označuje; kupříkladu *sníh* (kokain), *travka* (marihuana), obdobně rusky *снег* (kokain), *травка* (marihuana). Několik substantiv se pak lišilo významem – kupříkladu v češtině *bílé* (pervitin), ale rusky *белое* (amfetaminy), *белый* (efedron, heroin, kokain) a také *беляшка* (droga obecně, morfium, kokain).

Co se týče výrazů označujících vyloženě barvu (jedná se tedy opět o zpodstatnělá přídavná jména), lze uvést kromě výše zmíněného „*bílého*“ například český výraz *hnědé* (hašiš) v protikladu s ruským *коричневый* (heroin). V češtině *zelené* (marihuana), pak v ruštině mělo jiný význam: *зелёное, зелень* (hašiš). V tomto případě se jedná o produkt rostliny (konopí), avšak není úplně logické, proč právě tyto dva ruské výrazy odkazují k hašiši a ne k marihuaně. Může se jednat o chybu/nedorozumění či o nepřesnost ve zdroji.

Z grafů uvedených níže (Graf 1, Graf 2) lze zjistit procentuální zastoupení slangových výrazů vzniklých podle zbarvení narkotika v celkovém množství slangových výrazů, které zpracovávám v této práci. V českojazyčném materiálu je takových výrazů 9,01 % (10 slov ze 111), v ruskojazyčném materiálu je toto procentuální zastoupení o 2,53 % vyšší, celkem 11,54 % (51 slov ze 442). Je tedy patrné, že slangových výrazů tohoto typu nalézáme více v ruském jazyce.

Tendenci k tvorbě slangových názvů tohoto typu jsem nejčastěji pozoroval v souvislosti s hašišem, který svou formou a především tmavým (hnědým) zbarvením odkazoval k mnohým, obecně známým jevům: čokoládě, hlíně, antracitu, smole (pryskyřici) atd. Velmi často jsem tuto tendenci nacházel také u

marihuany. Ta vzhledem ke svému zelenému zbarvení (jedná se o rostlinu – konopí) disponuje mnohými názvy jako například: *tráva, kopřiva, vavřín*; obdobně v ruštině *тpавa, крапивa, лаврушка*.

Z celkového počtu 111 slangových výrazů v českém materiálu, bylo k této skupině přiřazeno 10 lexikálních jednotek, splňujících kritéria pro zařazení. Z celkového počtu 442 substantiv v ruském materiálu tato kritéria splňovalo 51 lexikálních jednotek.

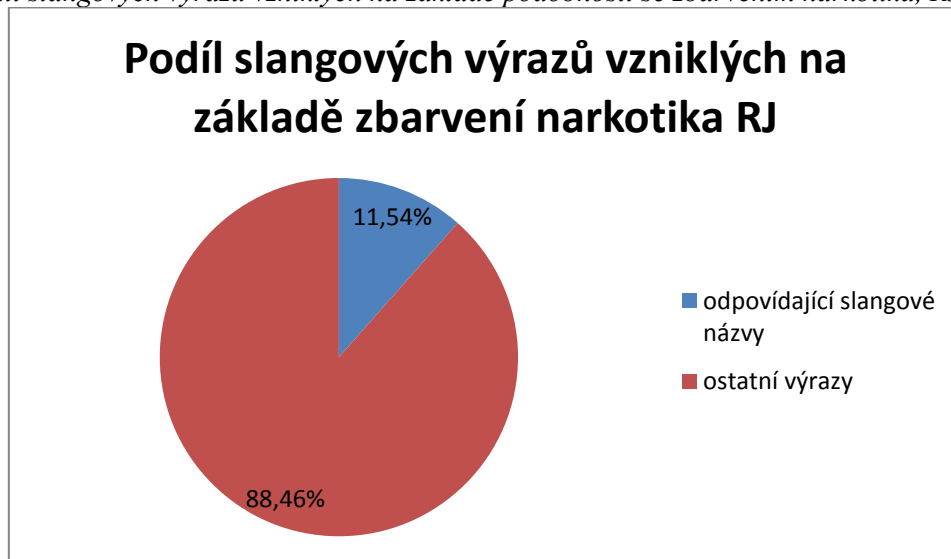
Graf 1

Podíl slangových výrazů vzniklých na základě podobnosti se zbarvením narkotika, ČJ:

Graf 2

Podíl slangových výrazů vzniklých na základě podobnosti se zbarvením narkotika, RJ:

Z grafů je tedy patrné, že u obou jazyků je tendence k tvoření slov takového typu přibližně stejná, jinak řečeno cca 10 % slangových výrazů je tvořeno na základě podobnosti zbarvení narkotika. Jedná se o poměrně jednoduchý způsob tvoření slov (na základě přenosu charakteristiky), a tak je možné, že tendence k tvoření slov tohoto typu by mohla v budoucnosti klesat, neboť daný sociolekt by rozhodně měl mít jistou krycí funkci. Na druhou stranu je však třeba brát zřetel na to, že takováto slova pochází téměř vždy ze spisovného jazyka, a tudíž ve většině případů pak paradoxně nemusí být ihned patrné, že se jedná o krycí název pro označení drogy.

4.1.2 „Slangové výrazy – deminutiva“

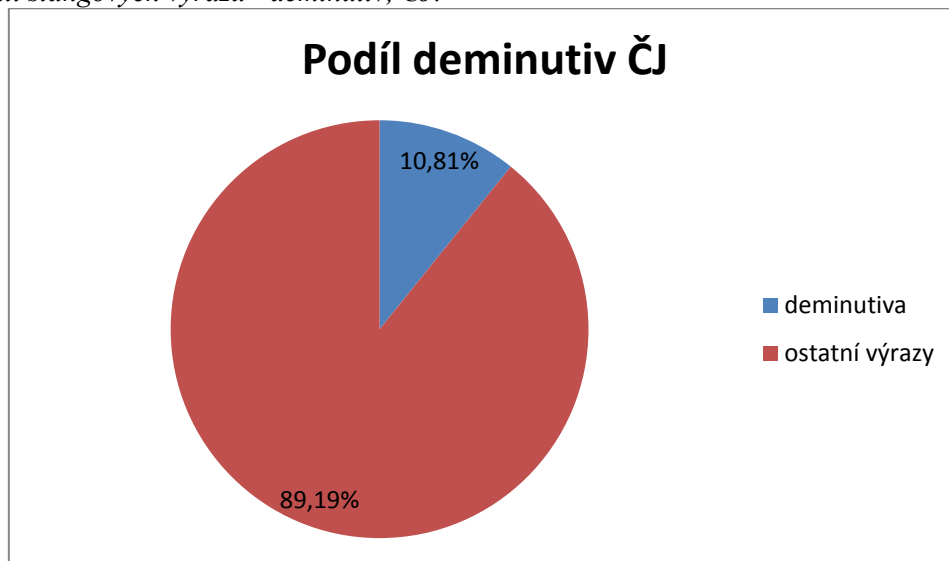
„Deminutivum je substantivum, popř. slovo jiného druhu se zdrobněným významem (proti neutrálnímu významu jiného, příbuzného slova), často s pozitivním hodnocením.“ (Lotko, E. Slovník lingvistických termínů pro filology, 1999, str. 23). Slova tohoto typu jsou zahrnuta ve druhé skupině nazvané „Slangové výrazy – deminutiva.“ V porovnání s předchozí skupinou je zde materiál bohatší, neboť oba jazyky mají poměrně silnou tendenci k deminutivizaci, a ta je brána jako přirozená součást jazyka. Jako podobné příklady nalezené v obou jazycích můžeme uvést: *maruška*, *travka* (marihuana), obdobně rusky *марушка*, *травка* (marihuana), dále česky *houbička* (lysohlávka) a rusky *грибок* (lysohlávka), nebo česky *hášek* (hašíš) a rusky *заушек* (hašíš).

Z dalších dvou grafů (Graf 3 a Graf 4), které zde uvádím, lze vypožorovat procentuální zastoupení deminutiv v celkovém množství nalezených substantiv, která jsem v této práci zkoumal. Zároveň nám takováto analýza může přiblížit i tendenci jazyka k deminutivizaci obecně, ačkoliv ta se právě u sociolektů může výrazně lišit ve srovnání se spisovným jazykem. V českojazyčném materiálu je takových výrazů 10,81 % (12 slov ze 111). V ruskojazyčném materiálu je procentuální zastoupení deminutiv téměř dvakrát větší, celkem 21,49 % (95 slov ze 442). Můžeme tedy konstatovat, že co se týče lexiky narkomanů, je tendence jazyka k deminutivizaci výraznější právě u ruštiny.

Z celkového počtu 111 slangových výrazů v českém materiálu, bylo k této skupině přiřazeno 12 lexikálních jednotek, splňujících kritéria pro zařazení. Z celkového počtu 442 substantiv v ruském materiálu tato kritéria splňovalo 95 lexikálních jednotek.

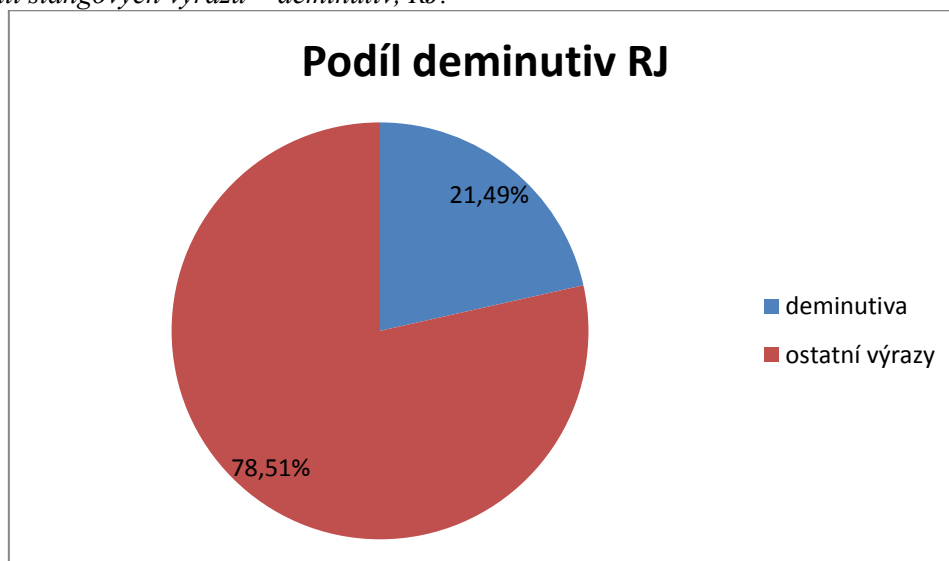
Graf 3

Podíl slangových výrazů - deminutiv, ČJ:

Graf 4

Podíl slangových výrazů - deminutiv, RJ:

Výraznější tendence ruštiny k tvoření zdrobňelin by mohla být způsobena tím, že v ruskojazyčném materiálu bylo nalezeno množství totožných výrazů, které však označovaly vícero omamných látek, k čemuž v případě češtiny nedocházelo. Zajímavé a také přínosné by mohlo být srovnání počtu deminutiv u zkoumaného sociolektu s počtem zdrobňelin ve spisovném jazyce obecně, avšak to nebylo cílem mé práce.

Faktem však je, že slovanské jazyky obecně, mají silnou tendenci ke tvoření deminutivních slov (například ve srovnání s němčinou), k čemu slouží i velké množství různých sufixů. Jak v případě češtiny, tak i v případě ruštiny se většinou jedná o přípony obsahující písmeno *-k-*, které jsou přítomny taktéž i ve složených deminutivních sufixech (např. *-íček*). „*Tvoření deminutiv v češtině je stabilně velmi produktivní, včetně slov nových a přejatých. Je charakterizováno vysokým stupněm gramatikalizace, která se projevuje v unifikaci slovotvorných prostředků (ve smyslu dominance sufixů s příznakem -K-: -ek, -ík, -ka, -ko) a hromadnosti tvoření (Doležel 1967: 495).*“ (Bozděchová, I. *K potenciálu tvoření deminutiv v současné češtině (na materiálu běžné mluvy mládeže)*. In: Stramljič Breznik, I. *Manjšalnice v slovanskih jezikih*, 2015, str. 63).

4.1.3 „Slangové výrazy napodobující či odvozené od znění názvu narkotika, homonyma“

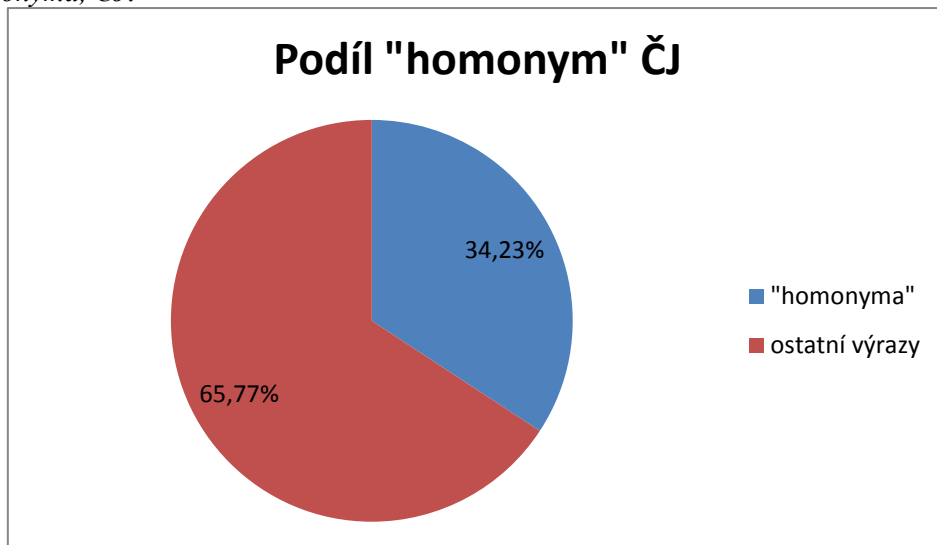
„*Homonymum je slovo nebo jiná jazyková jednotka, popř. její tvar (morfém, gramatický tvar, slovo, slovní spojení, věta) znějící nebo psaná stejně, ale různého významu...*“ (Lotko, E. *Slovník lingvistických termínů pro filology*, 1999, str. 41). Je zjevné, že u převážné části slov, se kterými jsem pracoval, se nejedná vyložene o čistou homonymii (případně homofonii), nicméně tyto výrazy vznikly na obdobných principech, a tak jsem si celou tuto skupinu nazval zjednodušeně „homonyma.“

Poslední dva grafy (Graf 5 a Graf 6) nám přibližují procentuální podíl homonym a dalších podobných slov odvozených či napodobujících znění názvu narkotika, a to z celkového množství výrazů, které jsem studoval v této práci. V českojazyčném materiálu je takovýchto substantiv 34,23 % (38 slov ze 111), v ruskojazyčném materiálu je jich téměř dvakrát méně, celkem 19,46 % (86 slov ze 442). Je patrné, že česká mluva narkomanů má tendenci k tvorbě slov napodobováním znění slova či odvozováním větší, než je tomu v případě jazyka narkomanů v Ruské federaci.

Z celkového počtu 111 slangových výrazů v českém materiálu, bylo k této skupině přiřazeno 38 lexikálních jednotek, splňujících kritéria pro zařazení. Z celkového počtu 442 substantiv v ruském materiálu tato kritéria splňovalo 86 lexikálních jednotek.

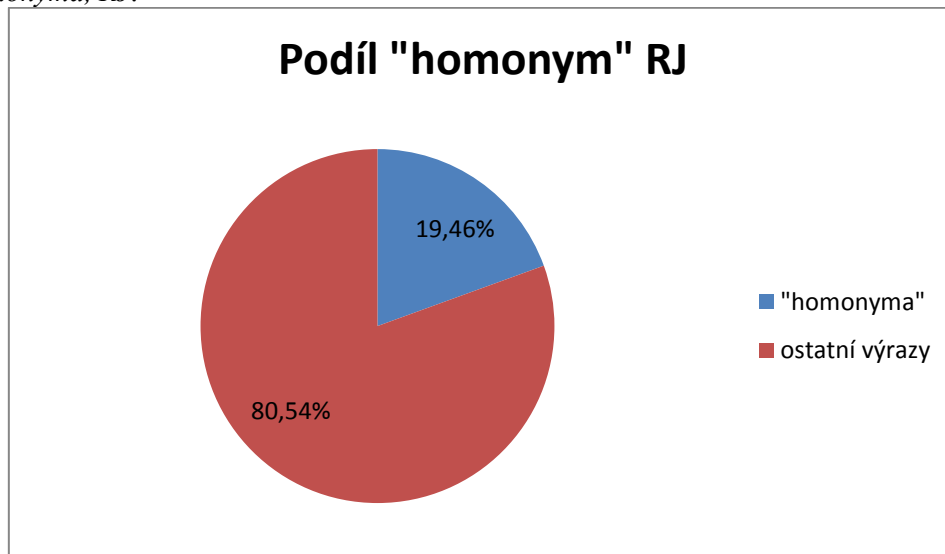
Graf 5

Podíl slangových výrazů napodobujících či odvozených od znění názvu narkotika, homonyma, ČJ:

Graf 6

Podíl slangových výrazů napodobujících či odvozených od znění názvu narkotika, homonyma, RJ:

V českém materiálu jsem se setkával se zvláštní a zároveň velmi zajímavou podskupinou těchto výrazů, například se slovy, jež patrně odkazují k názvům počátečních písmen, které jsou používány v hovorovém jazyce; jedná se vlastně o typ odvozování, kdy slovo je vytvořeno na základě pojmenování počátečního písmene názvu omamné látky, tak např.: *éčko/E-čko* (extáze), *elko/L-*

ko (LSD), *háčko/H-čko* (heroin), *káčko/K-čko* (kokain), *ópéčko/OP-čko* (opium) či *péčko/P-čko* (pervitin).

V případě ruského materiálu jsem se s takovým typem slov vlastně nesetkal – zařadil bych sem možná dva jevy, a to „*к*“ a „*ка*“, které očividně také odkazují k abecedě, avšak odlišným způsobem, než je tomu v případě češtiny, neboť teoreticky nedochází k odvozování nových slov. U ruského jazyka bych však naopak vyzdvihl kreativitu a hravost, s jakou jsou v ní tvořeny slangové výrazy pro skupinu zneužívaných léků – od názvů jako *краб*, *краба*, *крабёнок*, *крабец* (pro léčivum sidnokarb), či *транк*, *транква*, *транквилик*, *транксибирский* (pro trankvilizéry – anxiolytika a sedativa), až ke slovům jako *цикл*, *цикла*, *циклуха*, *циклушка*, *цикляк* (označující léčivý přípravek cyklodol).

5 Srovnání slovní zásoby narkomanů v českém a ruském jazyce

5.1 Analýza a srovnání materiálu vzhledem ke skupinám drog

Jedním ze zřejmě vůbec nejzajímavějších výstupů mé práce je srovnání českého a ruského drogového slangu vzhledem k šesti skupinám drog (viz 2. kapitola). V této části mé práce jsem využil základního rozdělení drog a zároveň také počtu nalezených slangových výrazů – substantiv, které byly zařazeny do každé z oněch skupin. Do zpracování tohoto lexikálního materiálu nebyla zahrnuta kategorie „slangový název – substantivum, jež označuje drogu jako obecný pojem“, ale v potaz byla brána pouze ta substantiva, která označovala konkrétní zneužívanou omamnou látku. V případě českého prostředí se jednalo o 18 lexikálních jednotek toho typu, kdy výraz označoval drogu obecně. V ruském prostředí šlo pak o celých 91 výrazů. Celkový počet mnou nalezených a dále zpracovávaných lexémů se tak zmenšil o tyto počty substantiv; v českém slovníkovém materiálu jsem tedy využíval 93 lexikálních jednotek (z celkového počtu 111), v ruském materiálu se jednalo o 351 lexikálních jednotek (z celkového počtu 442).

Prvotním krokem pro mě opět bylo vytvoření dvou tabulek, kde v první byly shromážděny počty nalezených substantiv pro jednotlivé skupiny drog v materiálu českém a ve druhé tabulce pak obdobně byla shromážděna substantiva nalezená v materiálu ruském. V další tabulce byly skupiny shromážděny podle početnosti slangových výrazů pro jednotlivé skupiny drog (viz Tabulka 4).

Tabulka 4

Tabulka zobrazuje počet slangových výrazů zařazených do jednotlivých skupin drog a počet těchto slov v celkovém objemu vyjadřuje i procentuálně.

	Počet výrazů v ČJ	%	Počet výrazů v RJ	%
Halucinogeny	15	16,13	11	3,13
Konopné drogy	24	25,81	130	37,04
Opiáty	16	17,20	74	21,08
Psychostimulanty	29	31,18	73	20,80
Ředidla	4	4,30	6	1,71
Zneužívané léky	5	5,38	57	16,24
CELKEM	93	100,00	351	100,00

Z těchto tabulek pak byly vytvořeny grafy (Graf 7. a Graf 8.), které nám mnohem srozumitelněji a zřetelněji ukazují rozdíly v počtu slangových výrazů pro jednotlivé skupiny drog v obou jazycích, než je tomu v případě číslic a procent.

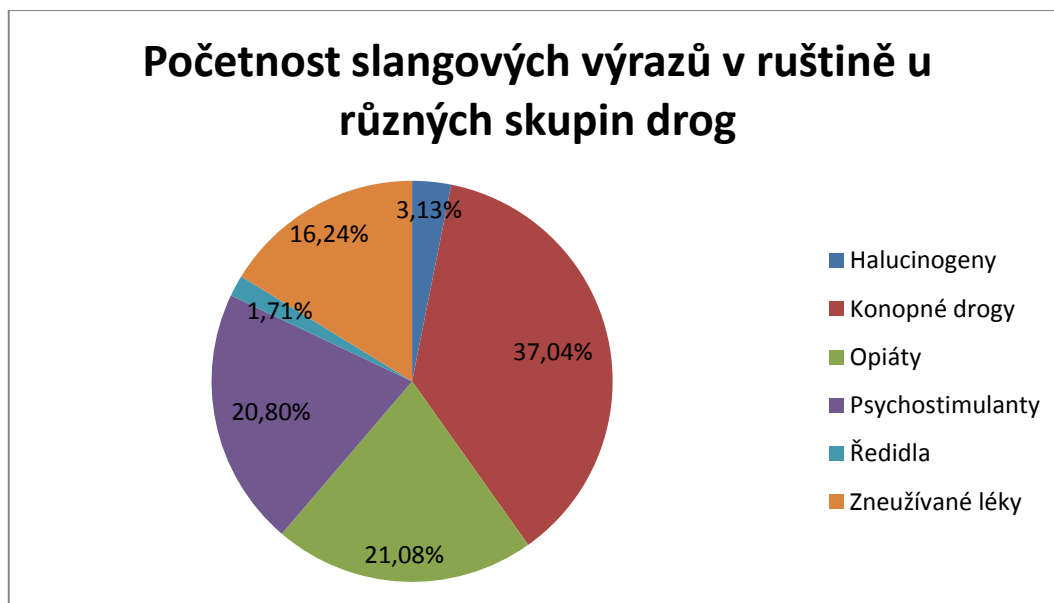
Graf 7

Počet slangových výrazů vzhledem ke skupinám drog, ČJ:

Graf 8

Počet slangových výrazů vzhledem ke skupinám drog, RJ:

Nejprve si tedy shrneme situaci a výsledky v jednotlivých jazykových prostředích: v českém materiálu bylo zpracovááno celkem 93 lexikálních jednotek, jež odpovídalo kritériím pro zařazení do této tabulky. Z tohoto počtu 93 substantiv pak 15 označovalo halucinogeny (asi 16 %), 24 z nich patřilo konopným drogám (tedy necelých 26 %), 16 výrazů se vztahovalo k opiátům (asi 17 %), psychostimulanty se s počtem 29 substantiv umístily na prvním místě (více

než 31 %) a minoritními pak byly skupina zneužívaných léků s 5 výrazy (přes 5 %) a skupina ředidel se 4 výrazy (přes 4 %). Tyto výsledky tedy jasně vypovídají o tom, že nejvíce slangových výrazů v českém prostředí vzniká pro stimulační drogy. Druhou nejpobulárnější skupinou jsou drogy konopné. Opiáty a halucinogeny jsou se svými sedmnácti procenty kdesi uprostřed a vůbec nejméně slangových výrazů vzniklo pro zneužívané léky a organická rozpouštědla, což ukazuje na to, že se zřejmě nejedná o příliš oblíbené a zneužívané drogy.

V ruském materiálu se nám však situace poměrně značně liší. Z celkového počtu 351 lexikálních jednotek, jež odpovídaly kritériím pro zařazení do této tabulky, bylo k halucinogenům přiřazeno pouhých 11 výrazů (tedy jen asi 3 %), kdežto substantiv označujících konopné drogy bylo oproti halucinogenům téměř dvanáctkrát více – celých 130 výrazů (tedy 37 %), a tím také získaly prvenství. K opiátům bylo přiřazeno 74 (21 %) a k psychostimulantům 73 (necelých 21%) lexikálních jednotek. V případě organických rozpouštědel se jednalo opět o nejméně početnou skupinu, do které patří pouhých 6 substantiv (necelá 2 %), avšak 57 substantiv (16 %) označujících zneužívané léky ukazuje, že se nejedná o zanedbatelnou skupinu drog.

Nyní si porovnáme oba studované jazyky mezi sebou. Nejpočetnější skupinou substantiv v českém drogovém jazyce je skupina psychostimulantů, následuje skupina konopných drog, dále opiáty, halucinogeny, zneužívané léky a nejméně početnou je skupina ředidel. V ruském materiálu je na prvním místě skupina konopných drog, následují opiáty, psychostimulanty, zneužívané léky, halucinogeny a jako poslední ředidla. Pro větší přehlednost jsem provedl toto seřazení opět v tabulce:

Tabulka 5

Seřazení jednotlivých skupin drog podle počtu k nim přiřazených slangových výrazů.

Seřazení podle početnosti ČJ			Seřazení podle početnosti RJ ;		
		%			%
1.	Psychostimulanty	31,18	1.	Konopné drogy	37,04
2.	Konopné drogy	25,81	2.	Opiáty	21,08
3.	Opiáty	17,20	3.	Psychostimulanty	20,80
4.	Halucinogeny	16,13	4.	Zneužívané léky	16,24
5.	Zneužívané léky	5,38	5.	Halucinogeny	3,13
6.	Ředidla	4,30	6.	Ředidla	1,71

Ačkoliv se na první pohled může zdát, že ve výsledcích jsou značné rozdíly, při bližším prozkoumání si můžeme povšimnout mnoha společných rysů. Tím nejzřetelnějším je skupina organických rozpouštědel (6. Ředidla), jež se v případě obou jazyků, co do počtu slov, umístila na posledním místě. Dalším společným a zároveň velmi zajímavým rysem u češtiny i ruštiny je vznik jakýchsi dvou kategorií, jež jsem nazval jako „kategorie více populárních drog“ a „kategorie méně populárních drog.“

Do první zmíněné bychom zařadili konopné drogy, psychostimulanty a opiáty. Do druhé kategorie bychom pak řadili halucinogeny, zneužívaná léčiva a organická rozpouštědla (ředidla). Tato nastalá situace jednoznačně vypovídá o tom, jaké typy drog (respektive jaké skupiny drog) jsou více a jaké jsou méně populární v obou zkoumaných jazykových prostředích. To může být způsobeno nejen chemickými účinky některých látek (kupříkladu nenávratným poškozením tkání a orgánů v případě organických rozpouštědel), ale i třeba výraznými psychedelickými účinky a s nimi spojeným nebezpečím (např. v případě halucinogenů, jež mohou do konce života velmi výrazně ovlivnit psychický stav člověka, ...).

Co se rozdílů týče, tak bych nejprve zmínil rozmezí, s jakým se zde setkáváme. V případě ruského prostředí se pohybujeme na škále od 1,7 % u ředidel, až po 37,0 % u konopných drog. V prostředí českém je toto rozmezí o něco menší: od 4,3 % u ředidel po 31,2 % u psychostimulantů. Tato odlišnost mezi oběma jazyky vypovídá o tom, že v případě ruštiny je rozdíl v počtu slangových názvů pro jednotlivé skupiny drog o něco více extrémní, než je tomu v případě češtiny. Vlastně to znamená, že v ruštině je mnohem zřetelněji vidět, pro které drogy vzniká více a pro které méně slangových názvu (a tudíž nejspíše i to, které drogy jsou více a méně zneužívané), kdežto v češtině k tak prudké diferenciaci nedochází.

Na otázku proč jsou některé skupiny více populární v České republice a jiné v Ruské federaci je velmi těžké nalézt jednoznačnou odpověď. Tyto rozdíly v popularitě (např. v případě halucinogenů, kde je rozdíl opravdu výrazný) mohou být způsobeny mnoha různými faktory. Může to záviset na dostupnosti samotných drog či na dostupnosti chemických látek potřebných k jejich výrobě, na znalostech receptury, na zkušenostech a schopnostech osoby připravující drogu atd. Kupříkladu zmiňuji jeden poměrně známý fakt, a sice že čeští chemici, včetně tzv.

vaříčů – osob, které (většinou však podomácku) připravují metamfetamin, patří mezi nejschopnější a zároveň nejproslulejší ve svém oboru vůbec.

Dalším nezanedbatelným faktorem mohou být například přírodní podmínky, kdy výskyt jednotlivých rostlinných drog (a tedy i surovin k výrobě jiných narkotik) je podmíněn prostředím, ve kterém rostou. A nezapomínejme také na faktory sociální a politické, které jsou v Česku i Rusku rozdílné – ať již mluvíme o rozdílech v samotných zákonech, o rozdílech v dostupnosti některých léků, či o opatřeních souvisejících například s jejich výdejem, protože ne všechna léčiva, která jsou v jedné zemi vázána na lékařský předpis, musí nutně mít stejná omezení i v zemi druhé. A na všechny tyto vlivy pak reaguje jazyk, neboť ten je v mnohém podobný živému organismu, který se neustále mění, který se rychle vyvíjí a který odráží jevy probíhající ve společnosti.

Závěr

Hlavním cílem tohoto výzkumu mělo být shromáždění slovního materiálu vztahujícího se k mluvě narkomanů v českém a ruském prostředí, jeho následné zpracování, analýza a komparace, jež měly vést k výsledkům vypovídajícím o dostatečně aktuální situaci tohoto fenoménu v České republice a Ruské federaci.

Jako zdrojový materiál pro tuto práci byly zvoleny slangové výrazy (substantiva) označující drogu. Ty byly vybrány ze zvolených publikací „Walter, H. Russisch-Deutsches Wörterbuch des Drogenslangs, 2002“ a „Radková, L.; Rausová J. Mluva uživatelů a výrobců drog, 2015“ a následně byly shromážděny a abecedně uspořádány v sešitu dokumentu MS Excel. V něm pak probíhalo i další zpracování a analyzování materiálu s ohledem na **a)** rozdělení omamných látek do šesti skupin, **b)** s ohledem na vytvoření tří studovaných skupin slov, které sdružovaly substantiva s odpovídající charakteristikou. V závěrečné fázi pak byly výsledky analýzy zobrazeny v tabulkách a především v grafech, které podávají závěry v poměrně srozumitelné podobě.

Neoddělitelnou částí této práce je část teoretická, ve které jsou popisovány dva jevy, a sice drogy, jejich historie i dělení, a také lingvistická kapitola seznamující čtenáře se zařazením mluvy narkomanů do vrstev jazyka, komentář a předpoklady autora. Autor zde také zaujímá určité stanovisko v problematice charakterizování slangu, žargonu a argotu, které komentuje a dokládá na definici jiných lingvistů.

Co se samotného textu týče, bylo by na místě uvést, že několikrát dochází k malé rozkolísanosti přesných významů některých výrazů, které si je autor dobře vědom. Důležitá je však také ta skutečnost, že ona nepatrná nepřesnost (respektive neúplná správnost použití výraziva) ve výsledku nevede k žádným fatálním následkům, ba ani neohrožuje srozumitelnost celého textu. Jedná se o výrazy např. *nelegální/ilegální, morfin/morfium* či *opiáty/opioidy*“ (pozn. k posledním dvěma výrazům je informace uvedena v samotném textu). Z důvodu vyhnutí se častého opakování slov, byly také často v synonymním vztahu použity výrazy „*léxém a lexikální jednotka/slovo/substantivum/výraz*“, ačkoliv se oficiálně o úplná synonyma nejedná. Stejně tak je vhodné upozornit na to, že ačkoliv slovo *narkosvět* zřejmě ještě není součástí spisovného českého jazyka, tak vzhledem k tématu této práce a také vzhledem k tomu, že slova s afixem „narko-“ jsou

v mnoha jazycích (španělština, ruština aj.) již poměrně běžná, bylo toto slovo použito i v této práci.

Práce tedy částečně zmapovala konkrétní složku nespisovné vrstvy jazyka, a sice slang/argot/žargon osob spojených s výrobou, distribucí a užíváním omamných látek. Kromě analýzy a komparace nenormativních výrazů užívaných osobami spojenými s drogami v České republice a Ruské federaci, se tato práce zároveň do jisté míry zabývala problematikou vyhranění a nejednotnosti v charakterizování samotných pojmů slang, žargon a argot českou i ruskou odbornou veřejností.

Co se výzkumu lexikálních jednotek týče, výsledky jasně vypovídají o tom, že český i ruský jazyk mají mnoho společných vlastností, což je způsobeno i tím, že se jedná o slovanské jazyky. V případě slangových výrazů vzniklých na základě přímého přenosu charakteristiky (tedy výrazů vzniklých ve vztahu ke zbarvení či vzhledu narkotika), je tendence k tvoření slov tohoto typu u češtiny i ruštiny přibližně stejná. U druhé skupiny, tedy deminutivních forem slangových výrazů, byl u ruštiny zjištěn téměř dvojnásobný sklon jazyka k produkci takovýchto lexikálních jednotek. Ten však je způsoben i tím, že některé ruské výrazy byly do zpracování zahrnuty vícekrát (označovaly více různých drog), kdežto v případě češtiny k takovéto situaci nedocházelo. Třetí skupina (tedy slangové výrazy napodobující znění názvu drogy, případně tvořené na základě homonymie) a analýza do ní zařazeného lexika s sebou přinesla určitý výsledek, a sice že u češtiny je trend ke vzniku takovýchto slov téměř dvakrát větší než u ruštiny. To bylo z velké části zapříčiněno tím, že v češtině je velmi produktivní tvorba slov odvozených od názvů počátečních písmen drog.

Nejzajímavější výsledky však přinesla analýza a následná komparace slangových výrazů po jejich přiřazení k jednotlivým skupinám drog v závislosti na konkrétním významu a účinku drogy. Konečná data pak byla zobrazena v podobě dvou grafů – jeden zobrazuje prostředí českojazyčné, druhý pak prostředí ruskojazyčné. Lze z nich vypožorovat, pro kterou skupinu drog je tvoření slangových výrazů častější, a pro kterou méně časté. To sice stoprocentně nevypovídá i o stavu drogové situace, co se výroby, prodeje a užívání omamných látek týče, avšak takovýto výzkum danou situaci alespoň nastiňuje a o mnohém může vypovědět. Vzhledem k tomu, že došlo ke shromáždění velkého objemu dat (výrazů), považuji za nezbytné přidat následně vytvořený „slovník“ jako přílohu

k tomuto textu. Přikládáný dokument je přínosný především pro českého čtenáře, který ve svém prostředí může postrádat obsáhlejší materiál o této oblasti.

Pro autora tato práce znamená první krok v dalším studiu fenoménu drogové mluvy, neboť už v samotném textu jsou mnohdy nastíněny další možné budoucí cesty, kudy se lze ve zkoumání ubírat, např.: podrobně prozkoumat etymologii českých i ruských výrazů, do větší hloubky se zabývat deminutivy a postupy při jejich tvoření, zabývat se výrazy označujícími pouze drogu obecně (neboť jim z časových i kapacitních důvodů byla věnována minimální pozornost), vytvořit dotazník a provést vlastní terénní šetření a mnoho dalších. Ostatním čtenářům a zájemcům o tuto problematiku by tato práce měla dát nový, poměrně ucelený pohled na drogovou situaci v Česku a Rusku, ačkoliv byla v práci studována pouze substantiva. Nehledě na to, by tento text měl alespoň vypovědět o tom, že téma drog a drogové mluvy je v obou zemích aktuální, a především v České republice by mu měla být věnována větší pozornost odborníků.

Zdroje a použitá literatura

Bozděchová, I. K potenciálu tvoření deminutiv v současné češtině (na materiálu běžné mluvy mládeže). In: Stramljič Breznik, I. a kol. Manjšalnice v slovanskih jeziki: oblika in vloga. *Деминутивы в славянских языках: форма и роль/Deminutives in Slavic Languages: Form and Role*. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru: Maribor, 2015.

Cibulka, A. a kol. O češtině. Česká televize, Edice ČT: Praha, 2007.

Černý, J. Úvod do studia jazyka. Rubico: Olomouc, 2008.

Dvořák, L. Эй, чувак! Ruský slang aneb Český hambář jazyka ruského. Horizont a.s.: Praha, 1995.

Fozikoš, A.; Reiterová T. Reálie rusky mluvících zemí. *Основные факты из истории и действительности России и Беларуси*. Fraus: Plzeň, 1998.

Havránek, B.; Jedlička, A. Stručná mluvnice česká. Státní pedagogické nakladatelství, n.p.: Praha, 1987.

Kalina K. a kol. Klinická adiktologie. Grada Publishing, a.s. (Psyché): Praha, 2015.

Kalina K. a kol. Drogy a drogové závislosti 1. a 2.: mezioborový přístup. Úřad vlády České republiky: Praha, 2003.

Kalina K. a kol. Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. Úřad vlády České republiky, Filia Nova: Praha, 2001.

Kalita, I. Obrisy a tvary nespisovnosti: ruština vs. čeština. Komparativní pohled. *Ruský slang v procesu vývoje*. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem: Ústí nad Labem, 2011.

Lotko, E. Slovník lingvistických termínů pro filology. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc, 1999.

Radková, L.; Rausová, J. Mluva uživatelů a výrobců drog. Filozofická fakulta Ostravské univerzity: Ostrava, 2015.

Walter, H. Russisch-Deutsches Wörterbuch des Drogenslangs/Русско-немецкий словарь наркожаргона. Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald: Greifswald, 2002.

Walter, H. a kol. Жаргонная речь книги Г.Н. Брейтмана (Преступный мир. Очерки из быта профессиональных преступников. Киев 1901.). Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald: Greifswald, 2003.

Быков, В. Русская феня. Траст-Имаком: Смоленск, 1994.

Виноградова, В. Н. Стилистический аспект русского словообразования. Наука: Москва, 1984.

Виноградова В. Н.; Петрова З. Ю. Структура и употребление диминутивов в разных функциональных стилях. In: Stramljič Breznik, I. a kol. Manjšalnice v slovanskih jezikih: oblika in vloga. *Деминутивы в славянских языках: форма и роль/Deminutives in Slavic Languages: Form and Role*. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru: Maribor, 2015.

Корина, Н. Функциональная стилистика русского языка. Университет им. Константина Философа: Нитра, 2014.

Кожина, М. Н. Стилистика русского языка. Просвещение: Москва, 1983.

Лукашанец, Е. Диминутивы в русских социолектах. In: Stramljič Breznik, I. a kol. Manjšalnice v slovanskih jezikih: oblika in vloga. *Деминутивы в славянских языках: форма и роль/Deminutives in Slavic Languages: Form and Role*. Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru: Maribor, 2015.

Розенталь, Д. Э.; Голуб, И. Б.; Теленкова, М. А. Современный русский язык. Айрис-пресс: Москва, 2014.

Шанский, Н. М. Русский язык. Лексика. Словообразование. Просвещение: Москва, 1975.

Online zdroje:

Argotism. <http://www.argotism.ru/index.htm> (dostupné online 5. 5. 2017).

Doležalová, N. Deminutiva a deminutivní řady v současné češtině (na materiálu ČNK). Masarykova univerzita: Brno, 2008; Magisterská diplomová práce. https://is.muni.cz/th/67604/ff_m/DP_def1.pdf (dostupné online 29. 4. 2017).

drogy-info. <https://www.drogy-info.cz> (dostupné online 20. 4. 2017).

Encyklopedie psychotropních rostlin.
<http://www.biotox.cz/enpsyro/uvod.html> (dostupné online 20. 4. 2017).

Hermanová, L. Český a ruský studentský slang. Masarykova univerzita: Brno, 2011; Magisterská diplomová práce.
https://is.muni.cz/th/362834/ff_m/Cesky_a_rusky_studentsky_slang.pdf (dostupné online 20. 4. 2017).

Holčíková, S. Halucinogeny – Účinky. Adiktologie.cz.
www.adiktologie.cz/cz/articles/download/3475/halucinogeny-ucinky-pdf
(dostupné online 25. 4. 2017).

Choulíková, K. Deminutiva, jejich typy, užívání a proměny v současné češtině. Univerzita Karlova: Praha, 2011; Bakalářská práce.
<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/78142> (dostupné online 1. 5. 2017).

Kopečková, H. Ukrajinský argot a slang mladých. Masarykova univerzita: Brno, 2010; Magisterská diplomová práce.
https://is.muni.cz/th/145627/ff_m/magisterska_diplomova_prace.pdf (dostupné online 4. 4. 2017).

Narcozona.ru – Объективно о наркомании. <http://www.narcozona.ru/>
(dostupné online 20. 4. 2017).

Provazníková, R. Užívání pervitinu u klientů navštěvujících kontaktní centra v Praze. Univerzita Karlova: Praha, 2013; Bakalářská práce.
<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/133154/> (dostupné online 25. 4. 2017).

Sananim. <http://www.sananim.cz/> (dostupné online 20. 4. 2017).

Sananim – drogová poradna. <http://www.drogovaporadna.cz/> (dostupné online 20. 4. 2017).

Slanger.ru – Словарь молодежного, компьютерного и другого сленга и жаргона. <http://slanger.ru/> (dostupné online 20. 4. 2017).

Общество любителей конопли. <https://olkpeace.org/index.html> (dostupné online 20. 4. 2017).

Эпштейн, М. Дар слова – Проективный лексикон Михаила Эпштейна. <http://www.emory.edu/INTELNET/dar0.html> (dostupné online 3. 5. 2017).

Seznam grafů a tabulek

Graf 1	33
Graf 2	33
Graf 3	35
Graf 4	35
Graf 5	37
Graf 6	37
Graf 7	40
Graf 8	40
Tabulka 1.....	29
Tabulka 2.....	30
Tabulka 3.....	31
Tabulka 4.....	39
Tabulka 5.....	41

Příloha 1

Slovník českých slangových výrazů – substantiv, označujících drogu.

	Slang. názvy drog ČJ	význam
A		
1	acid	LSD
B		
2	bakšiš	hašiš
3	bílé	pervitin
4	bordel	droga (špatné kvality)
5	brčko	marihuana
6	brko	marihuana
C / Č		
7	čaras	hašiš
8	čichadlo	ředidla
9	čoko	hašiš
10	čokoláda	hašiš
11	čtverec	LSD
D		
12	dávka	droga (k prodeji)
13	dekl	LSD
E		
14	éčko	MDMA
15	éčko	(pseudo)efedrin
16	efa	(pseudo)efedrin
17	efko	(pseudo)efedrin
18	efo	(pseudo)efedrin
19	ejč (z angl. H)	heroin
20	elko (L-ko)	LSD
21	extoška	MDMA
F		
22	fet	droga
G		
23	ganja	marihuana
H		
24	háčko (H-ko)	heroin
25	haš	hašiš
26	hášek	hašiš
27	herák	heroin
28	héro	heroin
29	hlína	hašiš
30	hnědé	heroin
31	hnus	droga (nekvalitní)

32	houba	lysohlávka
33	houbička	lysohlávka
34	hřib	lysohlávka
35	hulení	marihuana
36	hůlo	marihuana
37	humus	droga (nekvalitní)

J

38	jed	droga
39	joint	marihuana

K

40	káčko	kokain
41	kálo	heroin
42	karel	kokain
43	kedra	heroin
44	klepky	léky
45	klobouk	lysohlávka
46	koka	kokain
47	kokáda	kokain
48	kokeš	kokain
49	koks	kokain
50	koláč	MDMA
51	kolco	MDMA
52	kostka	LSD
53	koule	MDMA
54	kouření	marihuana
55	kulatá	MDMA

L

56	lentilka	MDMA
57	lentilky	léky
58	lysina	lysohlávka
59	lysna	lysohlávka
60	lysoň	lysohlávka

M

61	mák	opium
62	makovice	opium
63	makovina	opium
64	maruška	marihuana
65	mařka	marihuana
66	materiál	droga
67	matro	droga
68	matroš	droga

O

69	óčko	opium
70	ópé	opium
71	ópéčko	opium
72	opi	opium
73	opiát	opium
74	opko	opium

75	organika	ředidla	
----	----------	---------	--

P

76	pajc	droga	(nekvalitní)
77	papír	LSD	
78	papírek	LSD	
79	párno	pervitin	
80	patáky	léky	
81	pěčko	pervitin	
82	pedro	pervitin	
83	perník	pervitin	
84	péro	pervitin	
85	peří	pervitin	
86	piko	pervitin	
87	plastik	hašiš	
88	poděl	droga	(nekvalitní)
89	prášky	léky	
90	pseudo	(pseudo)efedrin	
91	pseudoefa	(pseudo)efedrin	

S

92	skank/skunk	marihuana	
93	skero/skéro	marihuana	
94	smah	droga	
95	sníh	kokain	
96	sračka	droga	(nekvalitní)

Š

97	šit	droga	(nekvalitní)
98	šméčko	droga	(nekvalitní)
99	šmejď	droga	(nekvalitní)
100	špek	marihuana	
101	špína	droga	(nekvalitní)

T

102	tableta	MDMA	
103	tablety	léky	
104	téčko	ředidla	
105	techo	ředidla	
106	tráva	marihuana	
107	travka	marihuana	
108	trip	LSD	

Z

109	zboží	droga	
110	zelené	marihuana	
111	zelí	marihuana	

Příloha 2

Slovník ruských slangových výrazů – substantiv, označujících drogu.

	Slang. názvy drog RJ	význam
A		
1	азиатка	marihuana
2	айс	amfetaminy
3	айс	heroin
4	акапулько	marihuana
5	акнаша	hašiš
6	анаша	marihuana
7	анашка	marihuana
8	антрацит	hašiš
9	апер	amfetaminy
10	аптека	léky
11	атом	léky
12	афганка	marihuana
Б		
13	база	droga
14	балда	hašiš
15	балда	droga
16	банг	hašiš
17	барби	léky (barbituráty)
18	барбитура	léky (barbituráty)
19	беда	droga
20	беда	pervitin
21	белое	amfetaminy
22	белый	efedron
23	белый	heroin
24	белый	kokain
25	беляшка	droga (bílá droga)
26	беляшка	morfium
27	беляшка	kokain
28	бешеные	droga
29	бодяга	droga
30	болт	marihuana
31	болт	hašiš
32	болтушка	droga
33	болтушка	efedron
34	бухло	droga
В		
35	верёвка	droga
36	винт	droga
37	винт	pervitin
38	витамин ("Е")	MDMA
39	волокуша	droga

Г

40	гадость	droga	
41	галька	hašiš	
42	галя	hašiš	
43	гарик	heroin	
44	гарри	heroin	
45	гаррик	heroin	
46	гаш	hašiš	
47	гашик	hašiš	
48	гер	heroin	
49	гера	heroin	
50	герасим	heroin	
51	герик	heroin	
52	герыч	heroin	
53	глюк	halucinogen	
54	глюкалово	halucinogen	
55	грас	marihuana	
56	грелка	marihuana	
57	грибок	lysohlávka	
58	грибы	lysohlávka	
59	грязь	hašiš	
60	гута	droga	(k injekční aplikaci)

Д

61	девушка	kokain	
62	демик	léky	(dimedrol)
63	джа	hašiš	
64	джанк	heroin	
65	джеф (джэф)	efedron	
66	джеф (джэф)	morfium	
67	джомба	hašiš	
68	дима	léky	(dimedrol)
69	дичка	marihuana	(divoká)
70	дом	hašiš	
71	домик	hašiš	
72	драп	hašiš	
73	дрянь	hašiš	
74	дура	hašiš	
75	дура	marihuana	(divoká)
76	дурбазол	pervitin	
77	дурдецело	hašiš	
78	дурь	hašiš	
79	дурь	opium	
80	дым	marihuana	

Е

81	Е	MDMA	(extáze)
82	ěj	LSD	(s vyobrazením ježka)
83	эжик	LSD	(s vyobrazením ježka)

Ж

84	жёлтые	léky	(s kodeinem)
85	жёлуди	léky	(s opiem na žaludek)

86	жомба	hašiš
87	жопа	efedron

З

88	зелёное	hašiš	(velmi kvalitní)
89	зелень	hašiš	
90	зола	hašiš	
91	золото Акапулько	marihuana	(kvalitní z USA)
92	золь	hašiš	

К

93	к	kokain	
94	ка	kokain	
95	кара-хán	opium	
96	кара-хén	opium	
97	кара-хáp	opium	
98	карахан	opium	
99	катюха	léky	(kodein)
100	катюша	léky	(kodein)
101	каты	léky	(kodein)
102	кашка	droga	
103	кашлевая	léky	(s kodeinem)
104	кенаф	hašiš	
105	кизяк	hašiš	
106	кизяка	hašiš	
107	кик	kokain	
108	кикер	kokain	
109	кикер	droga	
110	кикушка	kokain	
111	кислота	LSD	
112	кислушка	LSD	
113	кисляк	LSD	
114	киф	hašiš	
115	кода	léky	(s kodeinem)
116	кок	kokain	
117	кока	kokain	
118	коки	kokain	
119	кокос	kokain	
120	кокс	kokain	
121	коквик	kokain	
122	кокш	kokain	
123	колесико	léky	
124	колесо	léky	
125	колёса	léky	
126	конопля	marihuana	
127	конопля	hašiš	
128	коричневый	heroin	
129	костя	kokain	
130	кошка	droga	
131	краб	léky	(sidnokarb)
132	краба	léky	(sidnokarb)
133	крабёнок	léky	(sidnokarb)

134	крабец	léky	(sidnokarb)
135	крапива	marihuana	(slabá, či falešná)
136	краснодарка	marihuana	(typ marihuany)
137	красный	heroin	
138	крокодил	droga	(domáci výroby, opiát)
139	кропаль	hašiš	
140	кукуруза	LSD	
141	кумар	hašiš	
142	кумар	marihuana	
143	курево	hašiš	
144	кух	opium	

Л

145	лаврушка	marihuana	
146	ладан	marihuana	
147	лапка (гусинная)	léky	
148	лёд	kokain	
149	леди Хеми	marihuana	
150	леди белая	heroin	
151	ледышка	kokain	
152	лепёха	léky	
153	лепёшка	léky	
154	летёшки	léky	
155	лошадь	heroin	
156	люся	LSD	

М

157	маждон	hašiš	
158	мажиншира	hašiš	
159	майка	morfium	
160	максы	lysohlávka	(i jiné halucinogenní hříby)
161	мальчик	heroin	
162	манчжурка	marihuana	
163	марафет	kokain	
164	марафет	morfium	
165	мария	opium	
166	мария	morfium	
167	мария	marihuana	
168	марофет	kokain	
169	марофет	morfium	
170	маруська	marihuana	
171	марфа	morfium	
172	марфутка	morfium	
173	марфуха	morfium	
174	марфуша	marihuana	
175	марфуша	morfium	
176	марфушка	morfium	
177	марцефаль	droga	
178	марцефаль	efedron	
179	марцифаль	droga	
180	марцифаль	efedron	
181	марьяна	morfium	

182	марьяна	droga	
183	марьянка	morfium	
184	масло	opium	(настой опия)
185	мацанка	droga	
186	мацанка	hašiš	
187	мел	kokain	
188	мериджейн	marihuana	
189	мечта	kokain	
190	молоко	droga	
191	молоко	kokain	
192	молоко	heroin	
193	моль	hašiš	
194	моргалик	léky	
195	моргалики	léky	
196	морковка	marihuana	(anaša, Volgograd)
197	мороз	hašiš	
198	мороз	morfium	
199	морфа	morfium	
200	морфуша	morfium	
201	морфушка	morfium	
202	морцефаль	droga	
203	морцефаль	efedron	
204	мотоцикл	léky	(cyklodol)
205	мох	hašiš	
206	мука	droga	(práškovitá)
207	мука	heroin	
208	мука	kokain	
209	мулѣк	droga	
210	мулѣк	efedron	
211	мулька	droga	
212	мулька	efedron	
213	мультики	léky	(halucinogenní)
214	мурá	kokain	
215	мурá	hašiš	
216	мурцефаль	droga	
217	мурцефаль	efedron	
218	мурцовка	droga	
219	мурцовка	efedron	

Н

220	накс	léky	(noksiron)
221	нарка	droga	
222	нарком	droga	
223	наркомат	droga	
224	наркота	droga	
225	наркота минус	droga	(sedativa)
226	наркота плюс	amfetaminy	
227	наркоша	droga	
228	нас	opium	(ke žvýkání)
229	насвай	opium	(ke žvýkání)
230	насморк	droga	(ke šňupání)
231	насморк	kokain	

232	натура	droga	(velmi kvalitní)
233	нокс	léky	(noksiron)
234	нокса	léky	(noksiron)
235	нюхалка	ředidla	(hadr s ředidlem, acetone)
236	нюхара	kokain	
237	нюхта	kokain	

O

238	обезьяна	droga	
239	обезьянка	droga	
240	опиуха	opium	
241	оторва	léky	
242	отрава	droga	
243	отрава	marihuana	(anaša)

П

244	палкитаян	opium	
245	паль	droga	(často levnější)
246	паль	hašiš	
247	пан	droga	(velmi kvalitní)
248	париво	marihuana	(způsob kouření parik/parovoz)
249	парфа	droga	(původem z parf. výrobků)
250	парфюмерия	droga	
251	песок	hašiš	
252	пилюля	léky	
253	план	marihuana	(anaša)
254	план	hašiš	
255	планчик	marihuana	
256	планчик	hašiš	
257	пласт	marihuana	(sebraný pyl - skaf)
258	пластилин	marihuana	(sebraný pyl - skaf)
259	плейбой	MDMA	(extáze s obrázkem playboye)
260	погань	lysohlávka	(i jiné halucinogenní hříby)
261	подогреб	droga	(propašovaná do vězení)
262	подогреб медвежий	hašiš	(propašovaný k odsouzeným)
263	полина	ředidla	(политупа)
264	поля	ředidla	(политупа)
265	понюшка	kokain	(porce kokainu)
266	порево	droga	(k nitrožilní aplikaci)
267	пот	hašiš	(porce hašiše)
268	препарат	droga	
269	пром	léky	(promedol)
270	пурн	léky	(kodein)
271	пшеничка	morfium	(práškovitý morfin)
272	пыль	droga	(práškovitá)
273	пыль	hašiš	
274	пыха	droga	(ke kouření - hašiš, ...)
275	пыхалово	droga	(ke kouření - hašiš, ...)
276	пыхово	droga	(ke kouření - hašiš, ...)

Р

277	рай	kokain	
278	рассыпуха	kokain	

279	рафинад	kokain
280	риамба	hašiš
281	ручка	hašiš
282	ручник	hašiš

C

283	салют	léky	(solutan)
284	самоделка	hašiš	(domácí přípravy)
285	сарай	hašiš	
286	сары	hašiš	
287	сахар	heroin	
288	семелюга	opium	
289	сено	hašiš	(nekvalitní)
290	сено	droga	(nekvalitní)
291	сенсимилья	marihuana	
292	сенцо	hašiš	(nekvalitní)
293	сенцо	droga	(nekvalitní)
294	синтетика	droga	(syntetické drogy)
295	скорость	amfetaminy	
296	смола	hašiš	
297	смолка	hašiš	
298	снег	kokain	
299	снежок	kokain	
300	солома	opium	(rozemleté hlavy máku)
301	соломка	opium	(rozemleté hlavy máku)
302	сонник	léky	(hypnotika, neuroleptika)
303	сонники	léky	(hypnotika, neuroleptika)
304	соняк	léky	(hypnotika, neuroleptika)
305	соплеви́ч	(pseudo)efedrin	
306	сопли́вка	(pseudo)efedrin	
307	сопли́вчик	(pseudo)efedrin	
308	спид	amfetaminy	
309	сплавка	droga	(falešná droga, poděl)
310	стафф	marihuana	(a další konopné produkty)
311	султыга	heroin	(analog heroínu)
312	сухота	opium	(vypařený extrakt opia)
313	сухта	opium	(vypařený extrakt opia)

T

314	табак	hašiš	(смешной турецкий табак)
315	таркури	hašiš	
316	тарочка	hašiš	
317	темнота	léky	(trankvilizéry)
318	товар	droga	
319	топór	droga	(Volgograd)
320	топора	droga	(Volgograd)
321	топоры	droga	(Volgograd)
322	торчало	droga	
323	торчалово	droga	
324	торчила	droga	
325	торчилка	droga	
326	торчило	droga	

327	торчок	droga	
328	тоян	opium	
329	трава	marihuana	
330	травка	marihuana	
331	травушка-муравушка	marihuana	
332	транк	léky	(trankvilizéry)
333	транква	léky	(trankvilizéry)
334	транквилик	léky	(trankvilizéry)
335	транки	léky	(trankvilizéry)
336	трансибирский	léky	(trankvilizéry)
337	третьяк	opium	
338	трын-трава	marihuana	(indická)
339	турецкий	hašiš	
340	турьяк	opium	
341	тута	droga	(k injekční aplikaci)

У

342	уксус	ředidla	(lak)
-----	-------	---------	-------

Ф

343	фёдор	amfetaminy	(fenamin)
344	федя	amfetaminy	(fenamin)
345	фен	léky	(fenobarbital)
346	фен	amfetaminy	(fenamin)
347	феня	amfetaminy	(fenamin)
348	фуз	marihuana	
349	фурункл	léky	(etaminal sodíku, pentobarbital)
350	фуфло	marihuana	(nezpracovaná)

Х

351	халва	hašiš	
352	хамар	marihuana	(viz KUMAR)
353	хамар	hašiš	
354	хандра	droga	
355	ханк	ředidla	
356	ханка	opium	
357	ханка	droga	
358	ханка	léky	
359	ханка	ředidla	
360	ханоби	hašiš	
361	ханочка	opium	
362	хань	opium	
363	хапа	marihuana	(anaša)
364	хапка	marihuana	(anaša)
365	химия	droga	(samovýroba)
366	химка	droga	(samovýroba)
367	хмурый	heroin	
368	холодок	droga	
369	хумар	marihuana	(viz KUMAR)
370	хумар	hašiš	
371	хумарá	marihuana	(viz KUMAR)
372	хумарá	hašiš	
373	хумáра	droga	

374	хылк	droga	(ke kouření)
375	хэш	hašiš	

Ц

376	центр	hašiš	
377	центральной	hašiš	(ze střední Asie)
378	центряк	hašiš	
379	цикл	léky	(cyklodol)
380	цикла	léky	(cyklodol)
381	цикла	cyklopropan	(inhalační droga)
382	циклуха	léky	(cyklodol)
383	циклушка	léky	(cyklodol)
384	цикляк	léky	(cyklodol)

Ч

385	чай	marihuana	
386	чарли	kokain	
387	чарс	hašiš	
388	чарс	marihuana	
389	чера	hašiš	
390	чёрная	opium	
391	чернота	opium	
392	чернуха	opium	
393	чернушка	opium	
394	чёрный	opium	
395	черныш	opium	
396	черняга	morfium	(slabé)
397	черняга	opium	
398	черняшка	opium	
399	черняшка	léky	(žaludeční s opiem)
400	черняшка	droga	
401	чира	hašiš	
402	чистяк	droga	(vysoce kvalitní)
403	чума	kokain	
404	чума	droga	

Ш

405	шаба	hašiš	
406	шайба	droga	
407	шайба	léky	
408	шала	marihuana	
409	шала	hašiš	
410	шан	marihuana	
411	шан	hašiš	
412	шана	marihuana	
413	шана	hašiš	
414	шарас	hašiš	
415	шира	droga	
416	ширева-порева	droga	
417	ширёвка	droga	
418	ширево	droga	
419	ширево-порево	droga	
420	ширка	droga	(domácí výroby)

421	ширка	opium	
422	шировъѣ	droga	
423	ширь	droga	
424	ширяловка	droga	
425	ширялово	droga	
426	шмаль	marihuana	
427	шмаль	droga	
428	шмара	hašiš	
429	шмит	amfetaminy	
430	шмиток	amfetaminy	
431	шняга	droga	(domáci výroby)
432	шняга	heroin	
433	шурул	pervitin	
434	шурул	droga	
435	шушваль	hašiš	(nekvalitní)

Э

436	эйч	heroin	
437	экспресс	léky	(trankvilizéry)
438	экстаз	MDMA	
439	экштайзн	MDMA	
440	эс	kokain	
441	этил	léky	(etaminal sodíku, pentobarbital)
442	эхпедрин	(pseudo)efedrin	

Ю

443	юнк	droga	
-----	-----	-------	--

Я

444	яд	droga	
445	ямба	hašiš	